

Från fullformat till tabloid

Om formatets betydelse för nyhetsjournalistiken

Ulrika Andersson

Från fullformat till tabloid

Om formatets betydelse för nyhetsjournalistiken

Ulrika Andersson

DEMICOM
Mittuniversitetet
2013

Författare: Ulrika Andersson

Titel: Från fullformat till tabloid. Om formatets betydelse för journalistiken.

Utgiven av: DEMICOM, Mittuniversitetet, År 2013, Sundsvall

Rapportserie: nr 13

ISBN 978-91-87103-91-9

© Författaren och Mittuniversitetet År 2013

www.miun.se/demicom

Innehållsförteckning

Förord.....	5
Förändrat format – förändrat innehåll?	7
Formatbyte – en global trend.....	7
Den svenska tabloidövergångens faser.....	8
Förändrat format – förändrat innehåll?.....	11
Studiens syfte	12
Rapportens disposition.....	14
Tidningarnas tabloidisering.....	15
Tabloidiseringsprocessen – en fråga om innehåll och form	15
Den innehållsliga tabloidiseringens dimensioner.....	19
En övergripande analysmodell.....	20
En global process med nationella förtecken.....	22
Studiens design.....	24
Tidningsurval	24
Kvantitativ innehållsanalys	28
Intervjustudie	29
Operationalisering och statistiska analyser.....	30
Formmässiga förändringar av innehållet.....	32
Journalister om tabloidformatets påverkan	32
Färre och större artiklar i dagstidningarna	34
Läsaringångars andel av artikeln ökar.....	36
Formatoberoende formförändringar	45
Nyheterens bredd och perspektiv	47
Minskat utrymme för politisk rapportering	47
Textens utrymme krymper i samhällsrapporteringen	52
Ökat fokus på den privata sfären	58
Tabloidiseringstendenser utan koppling till formatet	61
Sammanfattning och Slutsatser.....	63
English summary	66
Referenser	68
Tabellbilaga	74
Kodbok.....	82
Rapporter från Demicom.....	86

FÖRORD

Den här rapporten har sin grund i ett forskningsprojekt om tabloidövergångens påverkan på nyhetsjournalistiken. Projektet initierades ursprungligen av filosofie doktor Josefine Sternvik vid JMG, Göteborgs universitet, och har finansierats av Carl-Olov och Jenz Hamrins stiftelse. Även om undertecknad förvisso har genomfört projektet på egen hand i samband med en postdok-anställning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet, så hade studien aldrig blivit till – åtminstone inte just i den här utformningen – om det inte vore för Josefine och Hamrins stiftelse. Jag vill därför rikta ett stort tack till er för att ni, på olika sätt, har möjliggjort projektet.

Ett varmt tack också till professor Ingela Wadbring, som i arbetets slutfas har bidragit med kloka synpunkter på manuset, samt till Tatiana Castillo Madrid, som genom sin synnerligen viktiga arbetsinsats har bidragit till inblick i journalisters syn på formatövergången. Jag vill även passa på att tacka de journalister, chefredaktörer och ansvariga utgivare som på olika sätt har bidragit till studien genom att besvara enkäter och intervjufrågor.

Mitt allra käraste och innerliga tack tillägnas min familj, Alma och Fredrik, som har funnits med på hela resan. Det är en ynnest att få dela livet tillsammans med er.

Mölnadal december 2013

Ulrika Andersson

FÖRÄNDRAT FORMAT – FÖRÄNDRAT INNEHÅLL?

”Tabloiden har erövrat tidningsvärlden”. Så skrev *Svenska Dagbladet* i början av oktober 2004 med anledning av flera stora morgontidningars omvandling från fullformatstidningar till tabloider.¹ Morgonen den 5 oktober möttes *Dagens Nyheter*, *Göteborgs-Postens* och *Sydsvenskans* läsare av en tidning som till det yttre var hälften så stor som tidigare. Dagen innan hade *Skånska Dagbladets* läsare serverats en mer kompakt tidning till frukostbordet och veckan därpå var det dags för de som läste *Vestmanland Läns Tidning*. Under de närmast kommande åren följde flera av de största svenska dagstidningarna i de stora morgontidningarnas kölvatten.

Det tidiga 2000-talets tabloidvåg har väckt frågor inom både bransch och forskning om hur nyhetsjournalistiken egentligen påverkas av en övergång till ett mer kompakt format. Brännpunkten är frågan om det finns en tydlig koppling mellan en tidnings format och utformningen på det innehåll som presenteras för publiken och hur den kopplingen i så fall tar sig uttryck. Kräver tabloidformatet exempelvis en förändrad bildpublicering? Och leder ett minskat sidutrymme per automatik till andra prioriteringar när det gäller den mer renodlade nyhetsbevakningen? Dessa frågor utgör själva grunden för den här studien om formatövergångens påverkan på nyhetsrapportering, där syftet är att studera om det har skett en innehållslig tabloidisering av nyheterna som följd av övergången från fullformat till tabloid. Studiens preciserade frågeställningar finns presenterade längre fram i kapitlet. Inledningsvis ligger dock fokus på hur trenden mot ett mer kompakt format har tagit sig uttryck i den svenska tidningsbranschen såväl som internationellt.

Formatbyte – en global trend

Trenden mot ett minskat format bland dagstidningar är på intet sätt unikt för svenska förhållanden även om Sverige, tillsammans med Norge, förvisso har varit ett av de mer drivande länderna på området.² Motsvarande förändringar har varit skönjbara även ur ett internationellt perspektiv. Ett av de mer uppmärksammade formatbytena skedde hösten 2003 då de brittiska kvalitetstidningarna *The Times* och *The Independent* valde att gå över från fullformat till tabloid. Övergången som sådan betraktades i det närmaste som en sensation då tabloidformatet i hög utsträckning var förknippat med lågstatuspress i Storbritannien.³ För att undvika den negativa klang som associerades med tabloiden valde de båda kvalitetstidningarna därför att använda begreppet ”kompakt” om det nya formatet, ett uttryck som sedermera

¹ *Svenska Dagbladet* (2004-10-05).

² *Newsbound* (2010:15); Melesko (2006); Sternvik (2005, 2007:316-317).

³ Franklin (2008); McMullan & Wilkingson (2004).

har etablerats som ett centralt koncept inom branschen.⁴ Övergången öppnade således upp för en högre acceptans av tabloiden som sidformat och kom under de närmast följande åren att få flera efterföljare på den brittiska tidningsmarknaden.⁵

Ytterligare länder som har kännetecknats av omfattande formatbyten under 2000-talets inledande år, har varit Österrrike, Frankrike och de franskspråkiga delarna av Belgien och Schweiz⁶, Kanada⁷ och Australien⁸. På den nordiska arenan påbörjades betydande omvandlingar bland en handfull norska tidningar under 2003 och ett par år senare genomgick de flesta kvarvarande fullformatstidningarna samma process.⁹ I norra Europa spreds tabloidtrenden till Danmark runt mitten av 2000-talet¹⁰ för att sedan påbörjas i Finland under det tidiga 2010-talet¹¹. Tabloidövergången kan därmed beskrivas som en förändringsvåg med tydliga transnationella förtecken, en våg som successivt har spridit sig till olika delar av den västerländska tidningsvärlden. Om det också tas i beaktande att de flesta nystartade dagstidningar som vuxit fram under 1990- och det tidiga 2000-talet har valt att anamma tabloidformat¹² så ligger *Svenska Dagbladets* ord om att tabloiden i början av 2000-talet hade erövrat tidningsvärlden inte särskilt långt ifrån sanningen.

Den svenska tabloidövergångens faser

Intresset för att ur ett svenskt perspektiv studera formatförändringar, dess orsaker och verkan kan sägas ha vaknat i samband med de stora förstatidningarnas tabloidövergång i början av 2000-talet då forskare bland annat genomförde en rad ingående analyser med fokus på ekonomiskt, process- respektive läsarperspektiv.¹³

Det var dock inte första gången som dagspressen präglades av en tabloidvåg och förmodligen inte heller sista gången som branschnormerna kring formatets storlek omförhandlas. Vägen mot tabloidens etablering som standardformat har präglats av tre mer eller mindre tydliga faser, där den första inföll under 1950- och 1960-talen då framför allt mindre dagstidningar med utgivning en till två dagar per vecka valde att anamma tabloidformatet, medan den andra fasen påbörjades i slutet av 1970-talet och främst rörde

⁴ Franklin (2008).

⁵ Jmf Ellison (2010:50); Keeble (2008).

⁶ McMullan & Wilkingson (2004); jmf *Medievärlden* (2009-12-11).

⁷ Brin & Drolet (2008).

⁸ *Sydney Morning Herald* (2013); Rowe (2011).

⁹ Weibull (2007); Høst (2004); McMullan & Wilkingson (2004).

¹⁰ *Medievärlden* (2008-08-26); Sternvik (2007); *Pressens Tidning* (2006-08-23).

¹¹ *Medievärlden* (2009-05-11, 2010-12-22, 2012-08-22).

¹² Jmf McMullan & Wilkingson (2004); Wadbring (2003).

¹³ Se exempelvis Sternvik (2007); Melesko (2006); Halonen (2004); Stenberg & Wiberg (2004).

andratidningar på konkurrensorter.¹⁴ De ideologiska och praktiska hinder som tidigare hade funnits för ett formatbyte undanröjdes därefter successivt under 1980- och 1990-talen då interna och externa aktörer gradvis ändrade uppfattning om tabloidformatet samtidigt som teknisk utveckling och ekonomiska överväganden drev på i riktning mot ett minskat format.¹⁵ Etableringen av tabloidtryckt affärspress och gratistidningar, såsom *Dagens Industri* och *Metro*, anses vanligen ha spelat en viktig roll för att förändra den generella uppfattningen om tabloidformatet.¹⁶ Själva brytpunkten för när de en majoritet av de svenska dagstidningarna trycktes i tabloidformat skedde redan vid mitten av 1980-talet men det var inte förrän tjugo år senare, i början av 2000-talet, som tabloiden kom att bli branschstandard till följd av förstaidningarnas val att anta ett kompaktare format.

Det är oftast *Svenska Dagbladets* tabloidövergång år 2000 som brukar anges som starten på den tredje och senaste formatfasen inom svensk dagspress, även om tidningen visserligen inte var en förstaidning. Ett halvår efter *SD:s* byte, våren 2001, valde *Barometern* att krympa sitt format vilket innebar att tidningen var den då största morgontidningen att ta steget över till tabloid. En dryg månad tidigare hade systertidningen *Smålandsposten* genomgått motsvarande förändring och under de närmast följande åren kom en hel rad av förstaidningar att följa i samma spår.¹⁷

Bland tidningsledare var det framför allt läsarna och dess önskemål som angavs som huvudsakligt skäl till formatbytet men forskning har visat att ekonomiska faktorer också var centrala för processen.¹⁸ Samtliga faktorer hade en mer eller mindre tydlig koppling till den generella situationen på mediemarknaden, där teknisk utveckling, mediepolitiska omdaningar och socioekonomiska förändringar i samhället sedan slutet av 1980-talet hade bidragit till omfattande förändringar. För dagspressens del spelade etableringen av gratistidningar, internet samt mobilen som nyhetsmedium stor roll, bland annat i termer av ökad konkurrens om publik och annonsörer.¹⁹ Publikens fragmentering har bidragit till att skapa mindre publikgrupper för varje enskilt medium²⁰, en förändring som kunnat skönjas som en allmän trend i länder med fria medier²¹.

Ett sätt för morgonpressen att möta dessa förändringar har varit att i ökad utsträckning anpassa verksamheten efter användarnas efterfrågan²², vari

¹⁴ Sternvik (2007).

¹⁵ Sternvik (2007:91-92, 97-98); Melesko (2006:122-123, 133).

¹⁶ Sternvik (2007:98-99); jmf Wadbring (2003); Bringert & Torekull (1995).

¹⁷ Sternvik (2007).

¹⁸ Sternvik (2007); Melesko (2006).

¹⁹ Hadenius, Weibull & Wadbring (2011); Westlund (2011); Wadbring (2009); Bergström (2005).

²⁰ Jmf Bjur (2009); Nord (2004).

²¹ Jmf Terzin (2007); Hallin & Mancini (2004).

²² Jmf Andersson (2009); Sternvik & Weibull (2005).

formatomvandlingen ingår som en central del. Därtill har minskade publiksiffror och annonsintäkter fått stora konsekvenser för tidningarnas ekonomiska situation och formatövergången har tillsammans med ökat samarbete kring annonspaketet följt som en mer eller mindre naturlig del i den våg av uppköp, sammanslagningar och tidningsöverskridande samarbeten som präglat branschen sedan 1990-talet.²³ Formatövergången som företeelse är därmed tydligt sammanflätat med förändringar i det omgivande samhället, inte minst ur ett marknadsperspektiv. Även om de flesta medieföretag strävar efter att förhålla sig oberoende till externa och interna aktörer är verksamheten otvivelaktigt påverkad av den omgivande samhällsstrukturen och dess institutioner, varför den generella utveckling mot ökat fokus på kostnadsreduceringar och kundorientering som präglat samhället i stort under de senaste tio till tjugio åren²⁴ också satt sina spår hos svenska dagstidningar.

Bland de tidningar som valde att byta till det mindre formatet hävdades ofta att tabloiden var kännetecknande för en modern och mer läsarvänlig tidning.²⁵ Förutsättningarna kring formatövergången varierade dock mellan enskilda tidningar. Medan omvandlingen i det närmaste skedde över en natt för vissa, då tidningen som helhet övergick till ett kompaktare format, genomfördes fullbordan mer gradvis för andra då minskningen i sidstorlek skedde del för del. Den första situationen var kännetecknande för tidningar som *Svenska Dagbladet*, *Smålandsposten* och *Barometern*, vilka var först ut med ett formatbyte under 2000-talet, medan tidningar som *Dagens Nyheter*, *Göteborgs-Posten*, *Sydsvenskan* och *Nerikes Allehanda* valde att genomföra omvandlingen i flera steg.²⁶

För vissa tidningar skedde övergången på mer eller mindre frivilliga grunder, medan andra som initialt hade haft ambitionen att behålla sitt ursprungliga format relativt snart fann sig nöjda att följa med i förändringsprocessen, inte minst på grund av samannonseringsskäl, ökade samarbeten kring teknik och redaktionellt material, samt större efterfrågan från läsarhall.²⁷ Förskjutningen mot tabloiden som branschgemensam norm blev därigenom ett slags tvingande faktor för större delen av branschen, även om det i början av 2010-talet visserligen fortfarande fanns dryga tiotalet morgontidningar som trycktes i fullformat eller berlinerformat. Den stora majoriteten av samtliga dagstidningar, drygt 90 procent, gavs dock i slutet av 2013 ut som tabloid.

Bland läsarna var tongångarna kring formatövergången inledningsvis relativt positiva.²⁸ Uppföljande studier har dock visat att inställningen till

²³ Jmf Ohlsson (2012); Sundin (2011).

²⁴ McChesney & Nichols (2010); Harrington (2008).

²⁵ Sternvik (2007); *Svenska Dagbladet* (2004-10-05).

²⁶ Sternvik (2007:108-110); *Pressens Tidning* (2002-10-08).

²⁷ Sternvik (2007).

²⁸ Sternvik (2007:218-219).

tidningens nya form successivt har blivit allt mer kritisk och ifrågasättande. Men kritiken har oftast inte handlat om formatet som sådant, det vill säga sidstorleken, utan om de redaktionella förändringar som följt i spåren av ett minskat sidformat.²⁹ Fler sensationsinriktade nyheter, gamla nyheter och avsaknad av fördjupning, är några av de kritiska synpunkter som har riktats mot de morgontidningar som i början av 2000-talet bytte till tabloidformat. Även om dessa faktorer i sig inte har med själva sidformatet att göra, utgör frågan om nyhetsinnehållets förändring ändå en väsentlig del i tabloidövergången.

Förändrat format – förändrat innehåll?

Det är naturligtvis inte helt givet att en tidnings formatbyte per automatik leder till innehållsmässiga förändringar av nyhetsjournalistiken eller att dessa förändringar, i de fall de framträder, beror av just formatet. I samband med formatövergången hade de flesta tidningarna en uttalad policy om att tidningen efter omvandlingen skulle innehålla lika mycket redaktionellt material som tidigare.³⁰ Samtidigt presenterades det dock redaktionella riktlinjer om att artiklarna behövde skrivas kortare för att passa det nya formatet.³¹ Översiktliga innehållsanalyser som gjorts i nära anslutning till några svenska och tyska morgontidningars formatbyte visade att andelen visuella inslag tenderade att öka i samband med övergången samtidigt som antalet artiklar och omfattningen på det redaktionella materialet minskade något i relation till annons- och servicematerialet.³² Resultaten antyder att formatet trots allt kan ha en viss betydelse för innehållet då ett krympt sidformat, trots redaktionens ambition att behålla den innehållsmässiga fördelningen intakt, tycks leda till vissa generella förändringar i innehållet. Samtidigt är det inte givet att denna förändring helt kan tillskrivas själva formatövergången eftersom det under relativt lång tid har funnits en allmän trend mot en ökad andel visuella inslag, för att nämna ett exempel, i den svenska dagspressen.³³

Frågan om formatets effekt på nyhetsjournalistiken har även diskuterats internationellt. När brittiska *The Times* och *The Independent* övergav fullformatet till förmån för tabloiden väcktes en debatt om huruvida tidningens storlek också påverkar dess nyhetsrapportering.³⁴ Kritik framfördes mot att de båda kvalitetstidningarna var mer lika den ursprungliga tabloidpressen – en urlakad form av svensk kvällspress – i sin nyhetsjournalistik efter formatövergången,

²⁹ Sternvik (2009).

³⁰ Melesko (2006:125).

³¹ Sternvik (2007:142).

³² Bucher & Schumacher (2007); Sternvik (2007:142-144, 149-151).

³³ Wadbring (2012); Nilsson & Severinsson (2001).

³⁴ Se exempelvis Bird (2009); Gans (2009); Franklin (2008).

såväl i ämnesval och presentation som i visuella inslag.³⁵ Tabloidövergången har enligt kritikerna därför bidragit till en ökad grad av tabloidisering av det nyheterna, en synpunkt som ibland även har uttryckts i samband med den svenska formatvågen.³⁶

Andra har hävdats att formatbytet snarast i för liten utsträckning har påverkat nyheterna, i betydelsen att redaktionerna inte har anpassat tidningens nyhetsjournalistik, bilder och grafik till tabloiden utan i det närmaste har valt att trycka in fullformatets ursprungliga nyhetsinnehåll i det mindre sidformatet.³⁷ För att leva upp till bilden av en modern tidning krävs enligt detta perspektiv inte enbart ett formatbyte utan också en uppgradering av tidningarnas nyhetsjournalistik.³⁸ Denna uppgradering måste naturligtvis inte innebära en ökad tabloidisering av nyheterna. Dock har flera svenska tidningsledare under senare år hävdats just att tabloidövergången har bidragit till en tabloidisering av nyhetsinnehållet, en förändring som i sammanhanget har uppfattas som positiv då den bidrar till att tidningarna blir till en angelägenhet för alla snarare än för en begränsad elit.³⁹

Studiens syfte

Oavsett ståndpunkt så inbegriper åsikterna ovan en generell uppfattning om att det finns en tydlig sammankoppling mellan format och nyhetsjournalistik, i betydelsen att fullformatet kräver en viss slags nyhetsjournalistik medan tabloidformatet kräver en annan slags nyhetsjournalistik. Och det är i denna eventuella koppling mellan format och nyhetsinnehåll som den här studien tar sin utgångspunkt. Studiens syfte är därför att granska *om det har skett en ökad innehållslig tabloidisering av nyhetsjournalistiken som en direkt konsekvens av formatförändringen* eller om eventuella förändringar av nyhetsinnehållet snarare är att betrakta som mer generella för branschen som helhet. Med nyhetsjournalistik avses här det mer renodlade nyhetsinnehåll som presenteras under vinjetter såsom lokala nyheter, inrikesnyheter respektive utrikesnyheter. Studien skiljer sig på så sätt från tidigare forskning, vilken företrädesvis har fokuserat på förändringar av tidningen som helhet.⁴⁰

Med utgångspunkt i ett urval av svenska morgontidningar som under det tidiga 2000-talet har genomgått ett byte från fullformat till tabloid kommer tre huvudsakliga områden som på olika sätt är knutna till tidningarnas

³⁵ För en sammanfattning, se Franklin (2008).

³⁶ Jmf Svegfors (2013); Hadenius (2005); *Journalisten* (2005-10-20); *Aftonbladet* (2004-10-09).

³⁷ Erbsen, Giner & Torres (2007); Botero de Leyva (2004); Giner (2004).

³⁸ *Journalisten* (2004-10-04).

³⁹ *Medievärlden* (2011-11-23).

⁴⁰ Jfm Bucher & Schumacher (2007); Sternvik (2007); Melesko (2006). Se även Wadbring (2012); Nilsson & Severinsson (2001).

nyhetsjournalistik att belysas närmare, nämligen: 1) förändringar i nyhetsrapporteringens *formmässiga uttryck* före respektive efter formatbytet; 2) förändringar i nyhetsrapporteringens *bredd* före respektive efter formatbytet; samt 3) förändringar i nyhetsrapporteringens *perspektiv* före respektive efter formatbytet.

Genom att kombinera en systematisk och övergripande innehållsanalys av ett antal tidningars nyhetsinnehåll med intervjuer av enskilda nyhetsjournalister, ämnar studien att bringa klarhet i frågan om vilken roll tidningsformatet egentligen har för nyheternas utformning. Ökad kunskap på detta område är inte enbart centralt för att förstå hur det tidiga 2000-talets formatövergångar har påverkat nyhetsjournalistiken utan också för i viss mån kunna förutse vilka konsekvenser som kan tänkas följa i spåren av framtida formatomvandlingar.

Frågeställningarna om nyheternas utformning och innehåll är nära sammankopplade med de beståndsdelar som är förknippade med begreppet tabloidisering. Begreppet som sådant har sedan början av 1990-talet använts som beskrivning av den process där nyhetsmedier förändras i riktning åt ett mer publikorienterat och kommersialiserat innehåll och knyter an till den typ av nyhetsjournalistik som ursprungligen karakteriserade kvällspressen.⁴¹ De analysverktyg som används för att studera tabloidiseringsprocessen utgår vanligtvis från nyheternas form, bredd och perspektiv.⁴²

Formdimensionen knyter här an till studiens första frågeställning, där fokus är satt på de visuella elementens proportionella förhållande till texten, vilken antas öka i samband med en tabloidiseringsprocess. *Bredddimensionen* handlar i sin tur om fördelningen mellan hårda och mjuka nyheter i nyhetsrapporteringen, medan *perspektivdimensionen* fokuserar på förhållandet mellan den offentliga respektive privata sfären i nyheterna. Med utgångspunkt i dessa operationella indikatorer avser studien att analysera innehållsmässiga förändringar över tid för att på så sätt undersöka om, och i så fall på vilket sätt, tabloidformatet kan sägas ha tvingat fram en anpassning av nyhetsjournalistiken. En närmare granskning av tabloidiseringsbegreppet och den diskussion som sedan mitten av 1990-talet har varit förknippad med begreppet presenteras i nästa kapitel.

Studiens urval bygger på fem morgontidningar som under perioden 2000-2007 har krympt sin kostym från fullformat till tabloid. I syfte att besvara frågan om huruvida eventuella förändringar i tidningarnas nyhetsinnehåll är att karakterisera som formatberoende eller formatoberoende, det vill säga om förändringarna tydligt kan kopplas till tabloidövergången eller om de snarare är en del av en allmän trend i branschen som helhet, kommer jämförelser att göras med en morgontidning som under den aktuella tidsperioden har valt att behålla fullformatet samt en kvällstidning. Vilka tidningar som har valts ut som

⁴¹ Esser (1999).

⁴²mf McLachlan & Golding (2000).

studieobjekt och varför just dessa är mest intressanta i sammanhanget, kommer att diskuteras i kapitlet om studiens design.

Rapportens disposition

Rapporten innehåll är fördelat på sex kapitel, där de tre första kan beskrivas som studiens yttre ram. De övergripande resonemang som tagits upp i detta inledande kapitel om tabloidövergången och dess innehållsmässiga konsekvenser kommer att fördjupas i rapportens andra avsnitt. Detta kapitel syftar till att sätta in frågan om tabloidformatets påverkan på nyhetsjournalistiken i ett större sammanhang genom att rikta blicken mot tabloidiseringsbegreppet. Studiens yttre ram avslutas därefter med ett avsnitt om dess design, där diskussion förs kring valet av metod och material.

Rapportens andra del handlar om hur formatpåverkan ser ut i realiteten. De två empiriska kapitel som besvarar studiens frågeställningar följer en gemensam struktur med beskrivning av resultat, analyser av förklaringsfaktorer samt koppling till tidigare forskning. Analysen inleds med formdimensionen och fortsätter därefter med bredd- respektive perspektivdimensionen. Därefter följer ett sista sammanfattande kapitel med fokus på vad studien egentligen har visat när det gäller formatets betydelse för nyhetsjournalistiken.

TIDNINGARNAS TABLOIDISERING

Genom sin koppling till de båda begreppen tabloid respektive tabloidjournalistik har tabloidiseringsbegreppet relativt gamla anor, även om dess egentliga etablering förvisso skedde först i slutet av 1900-talet.⁴³ Själva tabloidbegreppet introducerades i mediavärlden i början av 1900-talet som en beskrivning av tidningar som genom sitt mer kompakta format lätt kunde tas med och läsas på tåg och bussar.⁴⁴ Dessa tidningar innehöll ofta en journalistik som i syfte att tilltala den breda publiken präglades av större fokus på bilder, sensationer, förströelse och underhållning; den så kallade tabloidjournalistiken. Denna form av nyhetsrapportering har av både forskare och yrkesverksamma vanligen betraktats som en sämre journalistik relativt den seriösa och ansvarsfulla kvalitetsjournalistik som lyfts fram som norm i bransch och samhälle.⁴⁵ Tabloidbegreppet har därmed under lång tid varit präglad av en nära koppling mellan format och form, då det både har beskrivit en tidnings sidstorlek och samtidigt också har konnoterat till en särskild slags journalistik som återfunnits i vissa tidningar med detta format. Tabloidens motsats har funnits i fullformatet, både när det gäller format och form. Förutom det faktum att en uppslagen fullformatstidning är dubbelt så stor som tabloiden, konnoterar begreppet fullformat – eller broadsheet – även till ett mer intellektuellt innehåll och till mer djupgående analyser i så kallade hårda ämnen.⁴⁶ Frågan om formatets relation till formen har således en betydligt äldre historia än som diskussion i samband med det tidiga 2000-talets formatvåg i tidningsbranschen.

Tabloidiseringsprocessen – en fråga om innehåll och form

De senaste decenniernas förändringar inom dagspressen kan sägas ha lett till en successiv omförhandling av tabloidbegreppet i takt med att allt fler kvalitetstidningar runtom i världen har kommit att hävda att tabloiden utgör ett samtida och modernt format som passar för en seriös och ansvarstagande nyhetsjournalistik. Synen på tabloidjournalistik är dock fortfarande karakteriserad av ett mer kritiskt perspektiv, vilket inte minst märks i den argumentation som vanligen kringgärdar tabloidiseringskonceptet.

Begreppet tabloidisering har främst använts för att beskriva processen där nyhetsmedier förändras i riktning åt ett mer publikorienterat och kommersialiserat innehåll. Processen som sådan är ingen ny företeelse utan beskrivs ofta som en gradvis förändring som pågått sedan i slutet av 1800-

⁴³ Kurtz (1993).

⁴⁴ Fang (1997:108).

⁴⁵ Jmf Örnebring & Jönsson (2004:284); Langer (1998:8-9).

⁴⁶ Morton (2005).

talet.⁴⁷ Kortfattat kan diskussionen och farhågorna kring journalistikens tabloidisering sägas handla om en situation där de värden som är förknippade med tabloider och tabloidjournalistik successivt förs över till nyhetstidningar som ur ett normativt perspektiv betraktas som mer seriösa och kvalitativa, en process som många gånger beskrivits som ett potentiellt hot mot det demokratiska samhället.⁴⁸

De flesta röster som har hörts i debatten kring mediernas ökade tabloidisering har varit av det mer kritiska slaget då förändringen har ansetts påverka journalistiken i en sämre riktning. Tabloidisering har bland annat beskrivits i termer av en ökad fokusering på sensationer, skandaler och infotainment, där hårda nyheter som politik och ekonomi har fått stryka på foten samtidigt som mediernas uppfattning om vad människor egentligen behöver få sig till dels för att kunna fungera som goda samhällsmedborgare har breddats.⁴⁹ Några röster har dock hävdats att journalistikens tabloidisering snarare är en positiv förändring, inte minst för de individer som tar del av mediernas innehåll. Från feministiskt håll har exempelvis hävdats att förändringen innebär en förbättring av journalistiken då det privata kommit att ges större utrymme i den offentliga diskursen och därmed bidragit till en ökad inkludering av ämnen som är kopplade till kvinnliga värden.⁵⁰ Den tabloidiserade journalistiken har ibland också ansetts vara bättre på att belysa sådant som utgör människors verkliga behov.⁵¹

Orsakerna till den generella ökningen av nyhetsmediernas tabloidisering brukar ofta kopplas till det ökande inflytandet från kommersiella drivkrafter och medieföretagens försök att förändra sig i enlighet med dessa. Strävan mot att anpassa sig efter och tilltala publiken är en av de faktorer som har lyfts fram i sammanhanget⁵²; en annan att ny teknologi har ökat konkurrensen mellan medier samtidigt som den fria marknaden och vinsthungrande ägare har tvingat redaktionerna att sänka den journalistiska standarden.⁵³ Sett ur detta perspektiv har den omgivande samhällskontexten en central betydelse för i vilken riktning mediernas form och innehåll förändras. Den tyske forskaren Frank Esser har exempelvis argumenterat för att nyhetsmediernas tabloidisering bäst bör förstås som en process som utspelar sig både på mikronivå och på makronivå.⁵⁴ Mikronivåperspektivet handlar i korthet om att tabloidisering kan ses som ett mediefenomen där nyhetstidningar och andra medier omarbetas som följd av

⁴⁷ Esser (1999); Jmf Schudson (1978:23).

⁴⁸ Se t ex Plasser (2005); Uribe & Gunter (2004); Sparks (2000); Esser (1999).

⁴⁹ Se t ex Reinemann, et al. (2012); Altmeyden (2010); Plasser (2005); Uribe & Gunther (2004); Örnebring & Jönsson (2004:283); Sparks (2000); Kurtz (1993).

⁵⁰ van Zoonen (1998); Lumby (1997), (1999). Jmf Masciarotte (1991).

⁵¹ Gans (2009); Örnebring & Jönsson (2004); Machin & Papatheoderou (2002:46); Langer (1992, 1998).

⁵² Harrington (2008); Picard (2005); Kurtz (1993).

⁵³ Bek (2004:376); Sparks (2000:3-4); Franklin (1997:4).

⁵⁴ Esser (1999:293).

publikanpassning och ökade kommersiella krav. Makronivåperspektivet beskrivs i sin tur som ett samhällsfenomen där tabloidisering både fungerar som ett incitament till och en symbol för omfattande förändringar i samhällets beskaffenhet. Tabloidiseringsprocessen som sådan kan därmed sägas vara sammanflätad med den generella trenden mot en ökad marknadsorientering på samhällets olika nivåer⁵⁵ vilket också innebär att den inte är ett medieunikt fenomen i sig. Givet att samhället i sig präglas av en ökad tabloidisering – eller kommersialisering⁵⁶ – är det också förväntat att finna en viss ökning av nyhetsjournalistikens tabloidiseringsgrad då medierna, vare sig de vill eller inte, är en integrerad del i samhället och därför också påverkas av de riktningar och processer som sker på det lokala såväl som globala planet.

Sett ur detta perspektiv kan själva övergången från fullformat till tabloid betraktas som ett slags tabloidiseringsprocess, då valet att byta format har varit en del i tidningarnas anpassning till den rådande ekonomiska situationen, till teknologisk utveckling samt till läsarnas önskemål. Det är också så som begreppet under senare tid ibland har använts av medieforskare.⁵⁷ Tabloidisering kan således användas både för att beskriva förändringar av en tidnings sidstorlek och förändringar i dess journalistik. Applicerat på den här studien kan utgångspunkten därför sägas vara tabloidisering i termer av formatförändring och i vad mån denna tabloidiseringsprocess påverkar graden av innehållsmässig tabloidisering i de formatbytande tidningarna.

Det är naturligtvis inte helt givet att en tidnings formatbyte per automatik leder till innehållsmässiga förändringar av journalistiken eller att dessa förändringar, i de fall de framträder, beror av just formatet. Det finns andra faktorer som också kan tänkas ha effekt på innehållet och som behöver tas i beaktande när slutsatser om formatets påverkan ska dras. En sådan är i vilken utsträckning enskilda tidningar i samband med formatbytet valde att också satsa på genomgripande förändringar av själva tidningsinnehållet, en annan den påverkanskraft som finns inbyggd i själva branschkulturen, vilken i hög utsträckning sätter ramarna för hur enskilda tidningar väljer att utforma det redaktionella innehållet.

Men även om det finns andra faktorer som påverkar innehållet går det inte att komma ifrån att bytet från fullformat till tabloid ändå har en viss tvingande effekt, inte minst när det gäller själva sidstrukturen: medan fullformatstidningen redigeras per sida, redigeras tabloiden per uppslag. Rent praktiskt innebär det att fullformatstidningar ofta har en mer tydlig vertikal sidstruktur då artiklarna dras ut på höjden, medan tabloiden har en mer tydlig horisontell struktur där artiklarna dras ut på längden (se figur 1a-b). Den typen av förändring påverkar

⁵⁵ Jmf McChesney & Nichols (2010); Harrington (2008); McAllister (1996).

⁵⁶ Wadbring (2012).

⁵⁷ Se t ex Bird (2009); Gans (2009); Franklin (2008).

potentiellt också relationen mellan artiklarnas komponenter, såsom rubrik, bild och text. Att layoutmässiga förändringar med nödvändighet måste ske är därmed förväntat, givet att varje tidningssida krymps till hälften då bytet från fullformat till tabloid sker. Visserligen skulle det kanske vara möjligt att krympa hela tidningen till hälften och fortfarande behålla antalet artiklar och förhållandet mellan artikelstorlek, rubrik, bildsättning och text intakt, men tidningsläsningen skulle förmodligen inte bli särskilt givande för publiken. Ett minskat format förutsätter därför en viss förändring av det redaktionella innehållets utformning och presentation.

Figur 1a. Exempel på tidningsuppslag i fullformat
Hallandsposten 26 mars 1990, sidan 6-7

Figur 1b. Exempel på tidningsuppslag i tabloidformat
Hallandsposten 26 mars 2010, sidan 6-7

För att få arbetet på redaktionen att fungera krävs också en hög grad av rutinisering, vilket i det här sammanhanget innebär att formen för ett planerat uppslag eller artikel ofta är given redan på förhand. Medarbetarna vet i de flesta fall hur många tecken artikeln ska omfatta innan arbetet med den har påbörjats. Ibland behåller artikeln samma omfattning, ibland redigeras den ned beroende på hur nyhetsflödet ser ut den aktuella dagen. Likaså redigeras vanligen artiklar och uppslag utifrån enligt en vedertagen komposition. En tydlig trend under 1990-talet har varit just en ökad mallning av tidningssidorna⁵⁸, en tendens som även visat sig i de flesta större europeiska tidningar⁵⁹. En på förhand bestämd layout innebär således bestämda formmässiga ramar för det redaktionella innehållet⁶⁰, vilket ytterligare talar för rimligheten i att anta att en övergång från fullformat till tabloid också får konsekvenser för tidningens innehåll.

Den innehållsliga tabloidiseringens dimensioner

De flesta forskare som på olika sätt har diskuterat mediernas innehållsmässiga tabloidisering har utgått från ett kritiskt perspektiv där tabloidiseringsprocessen anses bidra till att försämra journalistikens kvalitet.⁶¹ Den exakta innebörden av de hot mot journalistiska normer som tabloidiseringen sägs utgöra är dock sällan särskilt tydliga eller väldefinierade. Ingångarna till att analysera tabloidiseringsprocessen har snarare varit många och så även de dimensioner som har tillskrivits begreppet. I en analys av hur tabloidiseringsbegreppet vanligen har använts i forskning om medieinnehåll urskiljer Collin Sparks tre huvudsakliga tendenser⁶²: 1) tabloidiserade nyhetsmedier ägnar relativt liten uppmärksamhet åt områden som politik, ekonomi respektive samhällsfrågor (hårda nyheter) och lägger istället större fokus på sport, skandaler och nöje (mjuka nyheter) samtidigt som de fäster stor vikt vid den privata sfären snarare än vid politiska processer, ekonomisk utveckling och sociala förändringar; 2) de redaktionella prioriteringarna omstruktureras så att nyheter och information bortprioriteras medan underhållning lyfts fram; 3) perspektivet i den politiska rapporteringen förskjuts mot en mer populistisk ton.

Trots försöken att klargöra vad den innehållsliga tabloidiseringens kärna egentligen består i, finns det en relativt stor variation i de dimensioner som tillskrivs denna process. Fördelningen mellan hårda respektive mjuka nyheter å ena sida och fokus på det offentliga respektive det privata är några av de inslag

⁵⁸ Nilsson & Severinsson (2001).

⁵⁹ Weibull & Nilsson (2010).

⁶⁰ Jmf Hvitfeldt (1985).

⁶¹ Örnebring & Jönsson (2004); Sparks (2000); Esser (1999).

⁶² Sparks (2000).

som har ansett viktiga av vissa forskare.⁶³ Andra begrepp som har använts för att studera nyhetsjournalistikens fokus på olika ämnen och aktörer har varit bredd⁶⁴, tema⁶⁵ och trivialisering⁶⁶. Därtill har begreppet perspektiv, ibland beskrivit som stil eller tilltal, använts för att analysera graden av konfliktorientering⁶⁷ såväl som graden av personifiering i nyheterna⁶⁸. Gemensamt för samtliga nyckelbegrepp är att de utgår från medieinnehåll i form av det skrivna eller talade ordet.

Ytterligare en dimension som har lyfts fram i senare forskning är form, vilket syftar på användningen av illustrationer, enklare språk och rubrikstorlek.⁶⁹ Ibland används även begreppet visualisering för att beskriva denna dimension.⁷⁰ Visserligen säger inte alltid formen – i termer av visuella inslag – något om nyhetsbevakningens bredd och perspektiv, men den är trots det en central dimension i just det här sammanhanget då en ökning av andelen visuella moment oftast innebär en reell minskning av det textmässiga utrymmet. Om nyheternas bredd förändras i riktning mot färre inslag om politik och samhällsfrågor och rubrik- och bildanvändningen samtidigt ges ett ökat utrymme, får det rimligen konsekvenser för nyhetsrapporteringens samlade kvalitet. Den senare dimensionen är också den som tydligast knyter an till frågan om huruvida graden av tabloidisering av nyheterna ökar som konsekvens av ett formatbyte.

En övergripande analysmodell

I syfte att analysera huruvida övergången från fullformat till tabloid har påverkat nyhetsrapporteringens innehåll i en tabloidiserad riktning kommer den här studien att fokusera på tre huvudsakliga dimensioner som alla är relaterade till tabloidisering: form, bredd och perspektiv (se figur 2).

Nyhetsjournalistikens form utgår från artiklarnas storlek, rubrikstorlek samt förekomsten av visuella inslag såsom bilder och andra typer av illustrationer. Genom att studera dessa element bidrar studien till ökad förståelse för vilken påverkan övergången från fullformat till tabloid har haft på nyhetsartiklarnas generella struktur. Formdimensionen ger också svar på frågan om huruvida de visuella inslagen har ökat på bekostnad av det skrivna ordet.

⁶³ Se t ex Reinemann et al. (2012); Balcytiene (2009); Franklin (1997, 2008); Plasser (2005); Örnebring & Jönsson (2004); Sparks (2000).

⁶⁴ Porto (2007); Uribe & Gunther (2004); McLachlan & Golding (2000); Rooney (2000).

⁶⁵ Bek (2004).

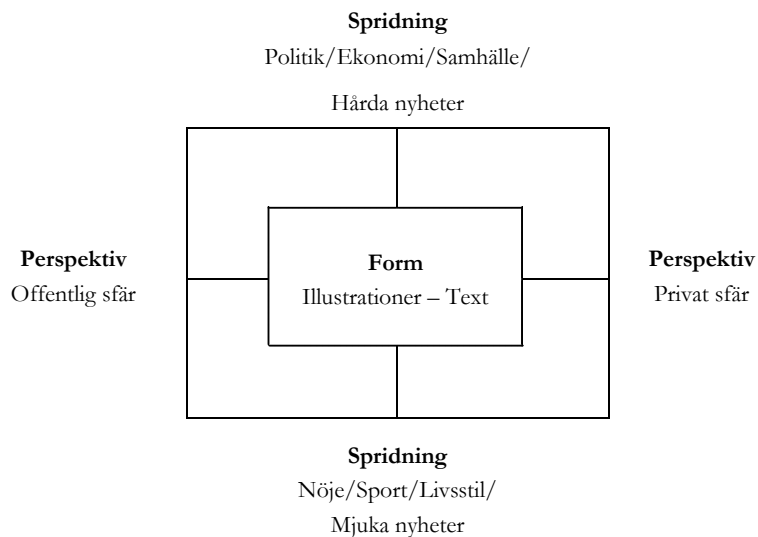
⁶⁶ Djupsund & Carlsson (1998).

⁶⁷ Bek (2004); Esser (1999).

⁶⁸ van Aelst m.fl. (2012); Balcytiene (2009); Plasser (2005); Uribe & Gunther (2004); McLachlan & Golding (2000); Esser (1999).

⁶⁹ Uribe & Gunther (2004); McLachlan & Golding (2000).

⁷⁰ Jmf Machin & Niblock (2008); Papathanassopoulos (2001); Djupsund & Carlsson (1998).

Figur 2. Innehållsanalysens tre dimensioner

Breddimensionen fokuserar i sin tur på vilka ämnesområden som förekommer i nyhetsrapporteringen och syftar till att studera om rapporteringen har kommit att bli mer begränsad liksom hur stort utrymme politiska nyheter och samhällsfrågor ges i förhållande till nöje och livsstilsmaterial, det vill säga om fokus på hårda nyheter har ökat till förmån för mjuka nyheter. Tidigare forskning har visat att det inte finns några generella regler eller riktlinjer för hur distinktionen mellan hårda och mjuka nyheter bör göras.⁷¹ I den här studien har hårda nyheter definierats som rapportering om politik, samhällsfrågor, ekonomi, vetenskap, teknik, sociala frågor och liknande områden. Mjuka nyheter har i sin tur definierats som rapportering om kändisar, livsstilsfrågor, sport och andra underhållningsinriktade händelser. Nyhetsrapportering om olyckor och brott har tidigare visat sig vara svår att kategorisera som antingen hårda eller mjuka nyheter⁷² och kommer därför att behandlas som en egen kategori i analysen. Skälet till detta särskiljande är att vissa delar av rapporteringen om olyckor och brott tenderar att vara av det mer sensationsinriktade slaget och därmed diskvalificerar sig för gruppen av hårda nyheter. Den typen av journalistik är, givet tabloidiseringsbegreppets innebörd, snarare kopplad till en rapportering om uppseendeväckande händelser som faller inom ramen för kriterierna för mjuka nyheter. I de kommande analyserna kommer nyheter som traditionellt brukar betecknas som hårda därför att brytas ned i mindre grupper för att på så

⁷¹ Se Reinemann et al. (2012); Boczkowski (2009).

⁷² Reinemann et al. (2012); Curran, Salovaara-Moring, Cohen & Iyengar (2010).

sätt kontrollera huruvida alla hårda ämnesområden tenderar att förändras samma sätt eller om det finns vissa områden som märker ut sig medan andra förblir oförändrade.

Den avslutande perspektivdimensionen utgår från förhållandet mellan den offentliga respektive den privata sfären i nyhetsrapporteringen, det vill säga om förekomsten av privatpersoner och offentliga personer i privata sammanhang har ökat relativt förekomsten av offentliga personer i offentliga sammanhang. Dessutom kommer fokuseringen på sakfrågor kontra händelser och personer att granskas i syfte att se om det har skett en förändring mot större betoning på händelser och personer och minskad betoning på sakfrågor. Denna perspektivdimension används vanligen i analyser av den politiska rapporteringen där den fungerar som ett mått på skiftet från fokus på politiker som offentliga personer till politiker som privatpersoner, men den är också användbar vid analyser av ett bredare nyhetsmaterial.

En global process med nationella förtecken

Tabloidisering beskrivs vanligen som en global process vilket har föranlett forskare att hävda studier bör göras utifrån en länderjämförande design, med referenser till enskilda ländernas kontexter.⁷³ Samtidigt är det obestridligt så att begreppet tabloidisering – trots kopplingen till sidstorlek, innehåll och språk – är länderspecifik, då de kulturella och marknadsmässiga faktorer som råder på en specifik mediemarknad är avgörande för hur tolkningen av ett visst tidningsinnehåll görs.⁷⁴

Svenska kvällstidningar skulle exempelvis kunna karakteriseras som kvalitetstidningar med låg grad av innehållslig tabloidisering vid en jämförelse med amerikanska tabloider, medan samma tidningar skulle kunna ses som sensationstidningar i länder med en helt annan mediekontext. De kontextuella skillnader som finns mellan olika länder bidrar därför till vissa svårigheter när det gäller jämförande studier. Därmed blir det också av synnerlig vikt att i analyserna ta hänsyn till var en tidning publiceras (den kulturella kontexten) såväl som hur dess spridning och distribution ser ut (lokalt, regionalt eller nationellt).⁷⁵

Den studie som presenteras här är huvudsakligen inriktad på svenska dagstidningar, vilket innebär att resultaten främst är representativa för svenska förhållanden. Samtidigt har studier visat att övergången från fullformat till tabloid har skett på ett likartat sätt i vissa länder, inte minst när det gäller de

⁷³ Esser (1999).

⁷⁴ Bird (2009:42-43).

⁷⁵ Jmf Djupsund & Carlsson (1998).

nordiska grannländerna⁷⁶, varför det är inte är orimligt att anta att resultaten i viss utsträckning kan användas för att förstå i situationen i länder med en liknande mediemarknad som den svenska.

⁷⁶ Sternvik (2007).

STUDIENS DESIGN

Studier av formatbyttens konsekvenser för tidningars redaktionella innehåll kan genomföras på en rad olika sätt, beroende på dess syfte och frågeställningar. Den studie som är aktuell här baseras på en i huvudsak kvantitativ ansats där avsikten är att studera innehållsmässiga förändringar över tid i ett antal tidningar som genomgått formatbyte i början av 2000-talet. Därtill kompletteras innehållsanalysen med två journaliststudier baserade på enkäter och intervjuer med journalister som har varit verksamma vid några av de analyserade tidningarna i samband med formatövergången.

Avsikten med att kombinera innehållsanalysen med journalisters upplevelser av hur innehållet har förändrats i relation till formatbytet är att öka förståelsen för vilka faktorer som har varit mest centrala för innehållets utformning. Om det exempelvis råder enighet bland journalisterna om att formatet har haft påverkat på en viss del av innehållet och detta också går att skönja i innehållsstudien är det rimligt att anta att en sådan förändring är *formatberoende*, det vill säga att sidformatet som sådant har ett slags tvingande funktion på just det området. Om en specifik innehållsförändring däremot är påvisbar i samtliga studerade tidningar – oavsett om de har genomgått ett formatbyte eller inte – och journalisterna i sammanhanget också lyfter fram andra faktorer som betydelsefulla för denna omvandling pekar det i sin tur mot att förändringen snarast är *formatoberoende*. Den metodologiska kombinationen av innehållsanalys och intervjuer kan på ett fruktbart sätt därför bidra till analysen av formatets betydelse för innehållets utformning.

Tidningsurval

Huvuddelen av studiens empiriska material utgår från innehållet i sju svenska dagstidningar. Fem av dessa utgör morgontidningar som under åren 2000–2007 har genomfört ett byte från fullformat till tabloid och består av såväl storstadsmorgonpress som lokala morgontidningar. I gruppen av storstadsmorgontidningarna ingår *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter*, vilka båda har Stockholm som utgivningsort. Bland de lokala morgontidningarna ingår *Smålandsposten*, *VLT* respektive *Hallandsposten* vilka i tur och ordning ges ut i Växjö, Västerås och Halmstad. Därtill har ytterligare två tidningar inkluderats som referenspunkter, nämligen *Jönköpings-Posten* och kvällstidningen *Aftonbladet*.

Urvalets båda storstadstidningarna genomgick sina respektive formatbyte med ett par års mellanrum. *Svenska Dagbladets* tabloidövergång skedde i november 2000 och har inom forskningen beskrivits som startskottet för den tredje fasens formatövergångar.⁷⁷ Det är också ett av skälen till varför tidningen

⁷⁷ Sternvik (2007:100).

ingår i studiens urval. Omvandlingen från fullformat till tabloid var en central del i tidningens förnyelsearbete inför 2000-talet, ett arbete som även kom att omfattade innehållsmässiga förändringar.⁷⁸ Efter att först ha genomfört formatbytet utan på förhand givna riktlinjer för hur tidningens journalistik skulle förändras, valde redaktionsledningen att göra en genomarbetning av tidningen som helhet vilket så småningom ledde fram till en relansering av *Svenska Dagbladet* ungefär ett år efter det ursprungliga formatbytet.⁷⁹

Dagens Nybeters definitiva formatbyte inföll i oktober 2004 då tidningen tillsammans med *Göteborgs-Posten* och *Sydsvenskan* valde att göra en gemensam tabloidövergång. Tidigare hade tidningens bilagor samt andra- och tredjesektioner omvandlats till tabloid men det var inte förrän 2004 som produkten i sin helhet antog det mindre formatet.⁸⁰ Medan *Svenska Dagbladets* övergång snarast karakteriserades av ett slags trial and error-situation förefaller *Dagens Nybeters* övergång ha varit mer strukturerad och genomarbetad.⁸¹ Genom att granska de båda tidningarna är det möjligt att studera huruvida tidningarnas innehåll har förändrats i en likartad riktning eller inte. Om det visar sig att tidningarna – trots initialt olika utgångspunkter – har blivit mer lika på specifika punkter efter tabloidövergången kan det vara en indikator på att formatet i sig har ett slags tvingande effekt på det redaktionella materialet.

Urvalskriteriet för de tre lokala morgontidningarna som ingår i studien har varit att dessa ska bestå av medelstora flerdagartidningar med en upplaga runt 30 000-50 000 exemplar per utgivningsdag samt att de huvudsakligen ska ha varit ensamma aktörer på sin utgivningsort under den aktuella tidsperioden. Dessa urvalskriterier har valts dels i syfte att få en rimlig jämförelse med den kvarvarande fullformatstidningen *Jönköpings-Posten*, dels för att försöka minimera konkurrensfaktorn, åtminstone när det gäller konkurrens från aktörer av samma medietyp.

Bland de lokala morgontidningar som ingår i analysen var *Smålandsposten* först ut som tabloid, vilket skedde i mars 2001.⁸² Dess dåvarande chefredaktör tillika tidningschef menade att formatbytet inte bara innebar en förändrad sidstorlek utan också att redaktionen blev mer ödmjuka och öppna inför läsarna, utan att för den sakens skull bedriva ”knähundsjournalistik”; en egen drivande journalistik var fortfarande utgångspunkten för det redaktionella arbetet.⁸³

Vestmanland Läns Tidning bytte format i mitten av oktober 2004, en vecka efter *Dagens Nybeter*, och passade samtidigt på att byta namn till *VLT*.

⁷⁸ Gustafsson (2005:496); *Svenska Dagbladet* (2004-10-05).

⁷⁹ Castillo Madrid (2013).

⁸⁰ Sternvik (2007:100).

⁸¹ Castillo Madrid (2013).

⁸² *Pressens Tidning* (2001/9).

⁸³ *TS-tidningen* (2004:2:5).

Tabloidövergången ingick som en del i tidningens moderniseringsarbete och omfattade enligt dåvarande ansvarig utgivare också en förnyelse av journalistiken, sett till ämnesval och tilltal.⁸⁴ Läsarna utlovades en lika välmatad tidning som före formatbytet, men i ett rappare tempo.⁸⁵

Sist ut att byta format bland de studerade tidningarna var *Hallandsposten*, vars tabloidövergång skedde i februari 2007. Tidningen hade tidigare uttryckt en avvaktande inställning till tabloidformatet då redaktionsledningen dels menade att läsarna inte var intresserad av en sådan förändring, dels befarade att ett byte skulle innebära förlorade annonsörer.⁸⁶ En ny undersökning från 2006 visade dock att en majoritet av läsarna önskade sig tabloidformatet, vilket tillsammans med faktorer som ökad efterfrågan från annonsörerna, tabloidens etablering som branschstandard och ökat samarbete kring annonser och redaktionell text, var de skäl som tidningen angav som grund för beslutet att slutligen följa med tabloidvägen.⁸⁷ Tidningens VD menade att man redan vid omgörningen 2004 hade förberett tidningens innehåll för en eventuell tabloidövergång, vilket möjliggjorde ett snabbt formatbyte.⁸⁸ Förändringarna av det journalistiska innehållet beskrevs dock som mindre omfattande, vilket motiverades med att man ville att läsarna skulle kunna känna igen sig i tidningen.⁸⁹

En samlad blick på de formatbytande tidningar som ingår i studien visar att tidpunkten för när de enskilda tidningarna gick över till tabloid är relativt spridd över 2000-talets första decennium vilket också kan sägas vara en indikator på hur offensiva tidningarna har valt att vara i tabloidfrågan (tabell 1). Oavsett om övergången skedde år 2000 eller 2007 är det dock tydligt att formatbytet som sådant har betraktats som ett viktigt led i tidningarnas moderniseringsarbete, åtminstone givet de åsikter som på olika sätt har uttryckts i branschpress och på tidningarnas egna sidor. Samtidigt förefaller tabloidövergången inte ha fungerat som botemedel mot fallande upplagor. Förvisso ökade tidningarnas prenumerationssiffror i anslutning till formatbytet men på sikt fortsatte sedan den nedåtgående trenden. Ett undantag återfinns i *Svenska Dagbladet* men det beror sannolikt på andra faktorer snarare än på själva bytet från fullformat till tabloid.

⁸⁴ *Journalisten* (2004-02-04).

⁸⁵ *Journalisten* (2003-08-27).

⁸⁶ *Svenska Dagbladet* (2004-10-05).

⁸⁷ *Journalisten* (2006-02-10); *Medienärlden* (2006-02-15, 2007-02-13).

⁸⁸ *Journalisten* (2006-02-10).

⁸⁹ *Hallandsposten* (2008-12-13).

Tabell 1. Basfakta om de analyserade tidningarna

	Storstads- morgontidning		Lokal morgontidning			Fullformats- tidning	Kvälls- tidning
	SvD	DN	SMP	VLT	HP	JP	AB
Format							
1990	F/T	F	F	F	F	F	T
2000	F	F	F	F	F	F	T
2010	F/T	F	F	F	F	F	T
Tabloidövergång	2000	2004	2001	2004	2007	-	-
Upplaga							
1990	230 700	400 100	45 500	54 400	33 400	43 700	371 300
2000	178 300	369 200	41 100	47 600	32 500	41 800	381 000
2010	192 800	298 200	37 000	37 900	30 900	36 200	358 600
Utgivningsdag/v	7	7	6	6	6	6	7
Konkurrensort	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja

Kommentar: F = Fullformat, T = Tabloid

Som nämnts tidigare omfattar studien ytterligare två tidningar, vilka fyller funktionen som jämförelsepunkter till de tidningar som bytt format. Den första av dessa är *Jönköpings-Posten* som har inkluderats i syfte att granska hur förändringar i nyhetsmaterialet ser ut i tidningar som har genomgått ett formatbyte respektive i en tidning som fortfarande ges ut i fullformat. Avsikten är att på så sätt få svar på frågan huruvida eventuella förändringar förefaller vara specifika för tabloidformatet som sådant eller om dessa snarare beror av andra faktorer, som till exempel branschgemensamma normer. Visar det sig att innehållet ändras i olika riktning för tabloidtidningen respektive fullformatstidningen, kan det vara en indikation på att formatet har en viss påverkan på innehållet. Skulle det istället tydliggöras att samtliga tidningars nyhetsjournalistik har förändrats på ungefär samma sätt under den aktuella tidsperioden, talar det snarast för att formatet saknar betydelse i frågan.

Den andra jämförelsepunkten utgörs av kvällstidningen *Aftonbladet*, vilken ingår i analysen i syfte att studera huruvida morgontidningar som har krympt sin kostym också har kommit att bli mer lika kvällspressen i nyhetsrapporteringen. Därtill är det även av relevans att klargöra om det förekommer tabloidiseringstendenser i *Aftonbladets* redaktionella innehåll, eftersom det kan bidra ytterligare till att klargöra om det finns typiska innehållstrender som är

generella för tidningsbranschen som helhet, snarare än formatspecifika.⁹⁰ Resultat från tidigare studier av brittiska tidningar har exempelvis indikerat på förekomsten av en pågående konvergens där morgontidningar och kvällspress långsamt förändras i riktning mot ett alltmer likartat innehåll.⁹¹

Kvantitativ innehållsanalys

Den kvantitativa innehållsstudien baseras på de sju tidningarnas nyhetsrapportering under perioden 1990-2010 och utgår från tre olika mätillfällen med utgångspunkt i en syntetisk utgivningsvecka i mars 1990, 2000 samt 2010. Det första nummer som har kodats är utgivet den 1 mars det aktuella året och därefter har vart femte tidningsnummer under resterande del av månaden analyserats. De datum som ingår är därmed den 1, 6, 11, 16, 21, 26 samt 31 mars, vilka tillsammans utgör en genomsnittlig utgivningsvecka. Genom att sprida urvalet så att maximalt två utgivningsdagar från samma vecka förekommer i materialet, har ambitionen varit att i möjligaste mån undvika att enstaka händelser får orimligt stort genomslag i analysen. Mars månad har därtill valts som utgångspunkt eftersom den är att betraktas som en normalmånad under de aktuella åren, utan vare sig semesterar, storhelger eller större återkommande evenemang som påverkar nyhetsutbudet (påskan inföll exempelvis i april månad under samtliga undersökningsår). Förhoppningen är att valet av urvalsmetod och avgränsning ska bidra till en så god spegling som möjligt av eventuella förändringar i tidningarnas nyhetsrapportering under den aktuella tidsperioden.

Det redaktionella material som har analyserats består av det nyhetsmaterial som hittas under vinjetterna lokalt/regionalt, nationellt respektive internationellt, vilket är att betrakta som mer traditionellt nyhetsmaterial. Sådant material som publiceras under vinjetterna sport, kultur, nöje, ekonomi, familj och liknande, ingår däremot inte i studien. Givet den centrala funktion som nyhetsmedia vanligen anses ha i ett demokratiskt samhälle, där informationsspridning och kritisk granskning av samhällets maktstrukturer utgör grundläggande element⁹², förefaller det också naturligt att studera vilka konsekvenser formatövergången har fått för just nyhetsjournalistiken. Dessutom utgår tabloidiseringsbegreppet – på vilket studiens operationella indikatorer grundas – från specifika förändringar av nyhetsrapporteringen, vilket ytterligare stärker valet att avgränsa studien till att enbart omfatta mer renodlade nyhetsavdelningar.

⁹⁰ Jmf Uribe & Gunther (2004).

⁹¹ Uribe & Gunther (2004:400). Se även McLachlan & Golding (2000); Rooney (2000); Franklin (1997:7)

⁹² Jmf SOU (2000:1:85).

Intervjustudie

Den kvantitativa innehållsanalysen av tidningarnas nyhetsmaterial har även kompletterats med två journaliststudier vilka baseras på en mindre enkätundersökning riktad mot chefredaktörer samt en intervjustudie med journalister verksamma vid två av de studerade tidningarna.

Enkätstudien *Redaktionella ledare* genomfördes hösten 2010 och riktade sig till chefredaktörer och ansvariga utgivare vid svenska morgontidningar med utgivning minst fem dagar i veckan. Totalt ingick 63 personer i urvalet varav 38 valde att besvara det webbformulär som skickades ut via mail. Det innebär att svarsfrekvensen landade på 60 procent. Enkäten innehöll bland annat frågor om publikinteraktion, dragkampen mellan publicistiska och ekonomiska drivkrafter samt formatövergångens konsekvenser för tidningsprodukten.⁹³

Intervjustudien genomfördes hösten 2012 och baserades på upplevelser av formatövergången och dess påverkan på det journalistiska innehållet bland åtta journalister verksamma vid *Dagens Nyheter* samt *Svenska Dagbladet*. Dessa samtals utgjordes av semistrukturerade intervjuer⁹⁴ och respondenternas svar har analyserats tematiskt mot bakgrund av de tre dimensioner som ingår i den kvantitativa innehållsanalysen: form, bredd och stil (se vidare figur 3). Samtliga journalister har varit verksamma på tidningarna under en längre tid vilket innebär att de har erfarenhet av hur det redaktionella arbetet såg ut före, under samt efter respektive tidnings formatbyte. Respondenterna erbjöds möjligheten att vara anonyma i studien vilket samtliga också tackade ja till. Eventuella referenser som görs i det empiriska kapitel där journalisternas erfarenheter står i fokus kommer därför enbart att göras utifrån beskrivningen ”journalist på *Dagens Nyheter*”, ”journalist på *Svenska Dagbladet*” och så vidare.

Samtliga journaliststudier är retrospektiva till sin karaktär då de har genomförts ett antal år efter att den stora formatvågen ägde rum. Det finns därmed möjlighet att respondenternas uppfattning i frågan har hunnit förändras något i karaktär jämfört med om frågorna hade ställts i nära anslutning till övergången. Likaså är det troligt att respondenterna längre inte kommer ihåg exakt alla detaljer som berör den omfrågade situationen. De åsikter och minnesbilder som journalisterna har framfört i samband med intervjuerna bör därför behandlas med viss försiktighet. Visar det sig att journalisternas åsikter går står i rak motsats till de resultat som framkommit genom innehållsanalysen finns det skäl att eventuellt fundera över om det kan finnas vissa problem med intervjumaterialet. Som analysen senare kommer att visa så stödjer resultaten från innehållsanalysen och respondentintervjuerna i huvudsak varandra, vilket talar för intervjuernas retrospektiva karaktär i det här fallet är relativt oproblemiskt.

⁹³ Se Andersson & Wiik (2013).

⁹⁴ För ytterligare metodologisk beskrivning, se Castillo Madrid (2013).

Operationalisering och statistiska analyser

Studien baseras på tre övergripande områden som rör formatets påverkan på det journalistiska innehållet, nämligen: 1) om det har skett några förändringar i nyhetsrapporteringens visuella uttryck före och efter formatbytet; 2) om det har skett några förändringar i nyhetsrapporteringens spridningsgrad före och efter formatbytet; samt 3) om det har skett några förändringar i nyhetsrapporteringens perspektiv före och efter formatbytet. Med utgångspunkt i begreppet tabloidisering baseras den kvantitativa innehållsanalysen således på dimensionerna form, bredd respektive perspektiv (se figur 2 i föregående kapitel). Alla formvariabler har kodats genom att räkna frekvenser (exempelvis antal artiklar eller illustrationer) eller genom att mäta storlek i kvadratcentimeter (exempelvis artikel- eller bildstorlek). Samtliga innehållsvariabler är därefter kodade utifrån huvudandelsprincipen, vilket innebär att det ämne eller den person som ges störst utrymme i artikeln också får representera artikeln som helhet. I de fall det förekommer värderingsvariabler såsom positiv-negativ rapportering gäller att artiklar som exempelvis rör nedskärningar, konflikter och brott karakteriseras som negativa, medan artiklar som rör förbättringar, lösningar på problem eller glada tillställningar (exempelvis sport- och nöjesevenemang) karakteriseras som positiva.

En central del av forskningen går ut på att upptäcka olika samband för att om möjligt helst kunna gå vidare och identifiera och belägga olika kausala samband – i det här fallet sambandet mellan en tidnings format och dess innehåll. De analyser som görs i studien bygger i huvudsak på frekvensanalyser respektive bi- och trivariata tabellanalyser, där fokus ligger på jämförelser av procentsatser. De bi- och trivariata analyserna har kompletterats med sambandsmättet Pearsons R för att tydliggöra den visuella analysen av relationen mellan variablerna. Måttet varierar mellan +1 (positiv korrelation) till -1 (negativ korrelation) och anger i vilken utsträckning två variabler korrelerar med varandra. För positiv korrelation gäller att höga värden på den ena variabeln hänger samman med höga värden på den andra variabeln och omvänt att låga värden på den ena variabeln hänger samman med låga värden på den andra variabeln. Negativ korrelation innebär att höga värden på den ena variabeln hänger samman med låga värden på den andra variabeln och tvärtom.⁹⁵ Syftet med att kombinera användningen av procentsatser med sambandsmått är att bidra till en tydlig och begriplig analys av formatets påverkan på innehållet.

Efter dessa avslutande ord om studiens design följer två avsnitt baserade på de empiriska undersökningar som skrivits enligt ovan. Dessa avsnitt avser gemensamt bidra till att besvara frågan om det är möjligt att urskilja några

⁹⁵ Esaiasson, Gilijam, Oscarsson & Wägnerud (2012).

entydiga tabloidiseringstendenser som en direkt konsekvens av det tidiga 2000-talets tabloidövergång.

FORMMÄSSIGA FÖRÄNDRINGAR AV INNEHÅLLET

I samband med den tredje fasens formatövergångar i början av 2000-talet väcktes frågan om vilken påverkan bytet till tabloid egentligen har haft på tidningarnas form och innehåll. Att layoutmässiga förändringar med nödvändighet måste ske är förväntat, givet att varje tidningssida krymper till hälften vid ett byte från fullformat till tabloid. Ett minskat format förutsätter därför en viss förändring av det redaktionella innehållets utformning och presentation. Samtidigt är det inte helt givet att det redaktionella materialet i övrigt måste påverkas av ett formatbyte. Följande kapitel tar sin utgångspunkt i journalisters och chefers upplevelser av förändringar i samband med formatövergången samt en innehållsanalys av hur de formmässiga aspekterna av innehållet har påverkats av ett minskat sidformat.

Journalister om tabloidformatets påverkan

När chefredaktörer på svenska morgontidningar hösten 2010 tillfrågades om tabloidövergångens påverkan på nyhetsjournalistiken gav den stora majoriteten uttryck för uppfattningen att formatbytet i mångt och mycket hade haft en positiv inverkan på innehållet. Ingen av de ansvariga cheferna höll med om att tabloidövergången skulle ha medfört en försämring av journalistiken; istället upplevde så gott som samtliga att övergången har bidragit till en mer modern journalistik, vilket här tolkas som en positiv förändring (tabell 2).

Tabell 2. Chefredaktörers uppfattning om tabloidövergångens påverkan på journalistiken 2010 (procent; balansmått)

	Instämmer		Instämmer		Balans- mått
	Helt	Delvis	Knappast	Inte alls	
Tabloidövergången har medfört en försämring av journalistiken	0	0	29	71	-100
Tabloidövergången har bidragit till en mer modern journalistik	37	58	3	3	+94
Tabloidövergången har bidragit till fler bilder/grafik på bekostnad av texten	8	34	47	11	-16
Genom hårdare mallning har den journalistiska kreativiteten minskat	2	18	40	40	-80

Kommentar: Frågan lyder: För ca 5 år sedan gick flera morgontidningar över till tabloidformat. Hur ser du på följande påståenden om formatbytet konsekvenser? Antalet svarspersoner är 38. Balansmättet mäter differensen mellan andelen som håller med i påståendet och andelen som inte håller med. Det varierar mellan +100 (alla svarspersoner anger att de instämmer) och -100 (alla svarspersoner anger att de inte instämmer).

Det har i sammanhanget hävdats att tabloidformatet kräver en hårdare mallning eftersom tidningen trycks per uppslag istället för som tidigare per sida och att detta skulle leda till minskad kreativitet för journalisterna.⁹⁶ Denna upplevelse delas dock inte helt av tidningarnas chefredaktörer, även om en femtedel förvisso är benägna att hålla med om att så är fallet.

Intervjuer med journalister verksamma vid två av de studerade tidningarna visar dock på en allmän känsla bland journalister av att såväl mallningen som redaktionsledningens styrning ökade markant i samband med övergången till tabloidformat. En journalist på *Dagens Nyheter* beskriver hur tidningen tidigare hade en ”tradition att de som skriver har stor makt över vad de själva skriver” men att detta minskat ”i och med att man har en hårdare redigering och tydligare prioritering”. En kollega på *Svenska Dagbladet* berättar hur det tidigare gick att leva ostört i sin egen bubbla, något som blivit svårare efter formatövergången:

Det kan man fortfarande om man har en bra idé, så har det alltid varit. Men tidigare kunde folk definitivt leva mer ostört i sin modul. ”Jag har en grej här om det och en grej om det där” och så in i tidningen. Det var ganska typiskt broadsheet.

Samtliga journalister beskriver att man tidigare kunde säga att ”det här skriver jag” och att det var okej, medan det i och med tabloidens införande har blivit mer av diskussion mellan journalisten och redaktören där det krävs en motivering från journalistens sida till varför en viss artikel ska skrivas.

Den kvalitetshöjning som chefredaktörerna menar att tabloidövergången har inneburit för journalistiken, beskrivs bland annat på följande sätt av en journalist på *Svenska Dagbladet*:

Jag tror att texterna har blivit bättre för att det har blivit mer styrning på det. Nu låter man inte någon skriva 4000 tecken om något man inte tycker är spännande, det kunde man göra i fullformat.

Det är dock inte alla journalister som håller med om att journalistiken har förändrats till det bättre genom formatövergången. En del upplever att innehållet relativt omedelbart kom att utmanas av normer förknippade med den traditionella tabloidpressen, det vill säga kvällstidningarna. Dessa normer förefaller till viss del vara sammankopplad med den ändrade mallningen, men också med att tidningarna i samband med formatbytet anställde redaktionschefer som tidigare hade haft sin hemvist inom kvällspressen.

Övergripande innehållsstudier har påvisat att de visuella inslagen tenderar att få ett ökat utrymme i samband med övergången till tabloidformat. Av

⁹⁶ Jmf Sternvik (2007).

tradition har tabloidtidningar haft fler bilder och grafiska inslag än fullformatstidningar, åtminstone när det gäller kvällspress kontra morgonpress. Studier av enskilda tidningar har dock pekat mot att även formatbytande morgontidningar innehåller fler visuella inslag efter formatbytet.⁹⁷ Bildens förändrade betydelse i samband med tabloidövergången betonas också av de journalister som intervjuats för den här studien. En journalist på *Dagens Nyheter* beskriver förändringen enligt följande:

När man går över till tabloid blir man beroende av bilder, man kan tro att det är tvärtom. Då är det i väldigt stor utsträckning så att man väljer ämnen utifrån vad man kan bilda. Ta exempel jurister som spekulerar i något angeläget ärende. Det kan vara hur intressant och relevant som helst att skriva om, men det går inte att illustrera. Då faller texten bort i tidningen.

En annan av tidningens journalister berättar hur det ibland kan vara ”en liten skitgrej som drivs upp till en stor historia bara för att man har hittat en bra bild”. Givet de resonemang som uttrycks bland de intervjuade journalisterna tycks tidningarnas anpassning till medielogiken således ha blivit starkare efter formatövergången. Huruvida det verkligen är tabloidformatet i sig som kräver en ökad bildjournalistik är svårt att avgöra, däremot förefaller formatet ha skapat bättre förutsättningar för en sådan förändring.⁹⁸

Det är emellertid inte helt självklart att de förändringar som journalisterna lyfter som framsprungna ur formatbytet faktiskt hänger samman med övergången från fullformat till tabloid. Då intervjuerna karakteriseras av ett retrospektiv perspektiv, det vill säga att journalisterna ombeds tänka tillbaka på en händelse som skedde ungefär tio år tillbaka i tiden, finns det möjlighet att de förändringar som intervjupersonerna drar sig till minnes kan ha skett såväl strax innan som strax efter formatbytet utan egentlig koppling till övergången som sådan. Huruvida så är fallet eller inte är naturligtvis inte helt enkelt att reda ut, men det förtjänar att nämnas att det finns en tidmässig faktor som kan ha påverkat journalisternas minnesbilder av tabloidövergången. Klart är dock att journalisternas erfarenheter i mångt och mycket går att spåra i tidningarnas nyhetsinnehåll, vilket framgår av innehållsanalysen nedan.

Färre och större artiklar i dagstidningarna

Innehållsstudien av de formatbytta tidningarna visar på vissa signifikanta förändringar när det gäller tidningarnas redaktionella innehåll, åtminstone i fråga om antalet publicerade artiklar respektive genomsnittlig artikelstorlek. Samtliga undersökta tidningar har under perioden 1990-2010 dragit ned på antalet

⁹⁷ Sternvik (2007:149-151); Bucher & Schumacher (2007:515-517).

⁹⁸ Jmf Sternvik (2007:149).

artiklar, oavsett om de har bytt format eller inte (tabell 3). Bland de tidningar som bytt format har antalet artiklar som publiceras under vinjetterna lokala, regionala, nationella respektive internationella nyheter minskat med drygt en tredjedel sedan 1990 samtidigt som den genomsnittliga artikelstorleken har minskat med ungefär en fjärdedel. Trenden med en minskning i antalet artiklar återfinns även hos *Jönköpings-Posten* och *Aftonbladet*, även om minskningen inte är riktigt lika kraftig som för de formatbytande tidningarna.

Förändringen mot allt färre artiklar har skett successivt, vilket innebär att trenden i viss mån kunnat urskiljas redan runt år 2000. En central förklaring är den lågkonjunktur som inföll under 1990-talet och som kom att få stor påverkan på dagspressen. Från att ha befunnit sig i en situation där både upplagesiffror och annonsintäkter i slutet av 1980-talet uppnådde sin dittills högsta nivå i dagspressens historia, skedde en minskning av upplagor såväl som mängden annonsmaterial under 1990-talet, en situation som i vissa tidningar även påverkade mängden redaktionellt material.⁹⁹ Men även om processen som sådan redan var i rullning förefaller trenden mot allt färre artiklar dock ha snabbats på i samband med formatövergången i början av 2000-talet eftersom den procentuella skillnaden mellan 2000-2010 är större än skillnaden mellan 1990-2000. Det är med andra ord inte enbart formatövergången som har påverkat tidningarna i riktning mot allt färre artiklar utan denna utveckling kan snarast beskrivas som en generell förändring för branschen som helhet.

Det bör också nämnas att minskningen av antalet artiklar skulle kunna förklaras av omstruktureringar där vissa artiklar som berör situationen på det lokala, nationella eller internationella planet har flyttats till avdelningar som exempelvis näringsliv och ekonomi. Dock har tidigare studier visat att det totala antalet artiklar i tidningen som helhet, det vill säga då samtliga sektioner är inkluderade, har minskat under det tidiga 2000-talet¹⁰⁰ vilket leder till slutsatsen att eventuella omstruktureringar inte är någon betydelsefull faktor i sammanhanget.

Till skillnad från förändringen i antalet artiklar har ökningen av den genomsnittliga artikelstorleken främst skett mellan åren 2000-2010 (tabell 3). Om artiklarna delas upp i grupper om notiser, små, medelstora respektive stora artiklar, framgår det också att det är de stora artiklarna som har ökat över tid – både i andel och i storlek – medan andelen notiser och små artiklar har förhållit sig relativt konstant (tabellbilaga, tabell 1). Det är därmed främst de mellanstora artiklarna som har minskat, en förändring som gäller såväl för de morgontidningar som har bytt från fullformat till tabloid som för kvällspressen. *Hallandsposten* publicerade exempelvis i genomsnitt 16 artiklar om händelser från olika delar av världen på sin utrikessida år 2000 medan motsvarande siffra var 6

⁹⁹ Jmf Nilsson & Severinsson (2001); Se även Wadbring (2012:75-77).

¹⁰⁰ Wadbring (2012); Sternvik (2007:138-139); Melesko (2006:124-126).

artiklar år 2010. Det innebär att nästan två av tre artiklar har försvunnit under tidsperioden, en förändring som är representativ för samtliga formatbytande tidningar i studien.

Tabell 3. Genomsnittligt antal artiklar/dag samt artikelstorlek 1990-2010 (antal; cm²; procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytta tidningar						JP	AB
	DN	SvD	SmP	VLT	HP			
Genomsnittligt artiklar/dag								
1990	68	66	48	88	76	67	74	30
2000	61	58	54	71	64	61	66	40
2010	43	42	29	57	47	55	60	24
Minskning i antal	-25	-24	-19	-31	-30	-13	-14	-6
Minskning i %	-37	-36	-40	-35	-39	-19	-19	-20
Genomsnittlig artikelstorlek								
1990	184	203	144	202	134	228	172	311
2000	178	156	152	201	159	224	211	346
2010	231	226	243	220	207	257	218	493
Ökning i cm²	47	23	99	18	73	29	46	182
Ökning i %	26	11	69	9	54	13	27	59

Kommentar: Antal artiklar per tidning och år (1990-2010): *DN* 462, 403, 299; *SvD* 335, 380, 202; *SmP* 526, 423, 306; *VLT* 457, 385, 247; *HP* 403, 364, 328; *JP* 441, 395, 357; *AB* 441, 395, 357. Minskning/ökning i antal och procent avser förändring mellan 1990 och 2010. För artikelstorlek är Pearsons R: *Samtliga formatbytta tidningar* .07***; *DN* .02; *SvD* .15***; *SmP* .03; *VLT* .13***; *HP* .04; *JP* .09**; *AB* .15***. ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Läsaringångars andel av artikeln ökar

I samband med en tabloidiseringsprocess förväntas läsaringångarnas andel av artikeln öka på bekostnad av det skrivna ordet.¹⁰¹ Med läsaringångar avses här artikelelement såsom rubriker, bilder, diagram och övriga typer av illustrationer. En första analys av tidningarnas artikelrubriker visar att omfattningen för en genomsnittlig rubrik har ökat i antal tecken såväl som antal ord (tabell 4). Dessutom har rubriken i vissa tidningar ökat i kvadratcentimetermässig

¹⁰¹ Machin & Niblock (2008); Uribe & Gunther (2004); Papathanassopoulos (2001); Djupsund & Carlsson (1998).

storlek. Ökningen till trots upptar rubriken inte en ökad andel av den totala artikelytan: i det fallet är fördelningen mellan rubriken och övriga artikeln i det närmaste oförändrad, åtminstone om hela tidsperioden 1990-2010 tas i beaktande. Eventuella upplevelser av att rubriken upptar en större andel av artikeln i tabloidformatet förefaller därför snarare vara en visuell upplevelse som följer med det mindre sidformatet än en faktisk förändring i proportioner, då rubrikens omfattning för de flesta tidningar har vuxit i samma utsträckning som den genomsnittliga artikelstorleken. Undantag hittas förvisso i *Hallandsposten* respektive *Aftonbladet* där rubrikens andel av artikeln har minskat respektive ökat under 2000-talet, men bortsett från detta är den generella trenden inom morgonpressen att förändringar i rubrikens storlek har en stark koppling till artikelstorleken utveckling.

Situationen är i det närmaste rakt motsatt när det gäller närvaron av olika slags illustrationer. Illustrationerna har här delats in i två grupper där den första består av bilder (fotografier) medan den andra utgörs av andra typer av illustrationer, såsom diagram, tabeller, faksimiler och teckningar. Analysen visar att andelen artiklar med bilder i det närmaste har fördubblats i de tidningar som har bytt till tabloidformatet under 2000-talet (tabell 5). 1990 och 2000 publicerade dessa tidningar i genomsnitt bilder i var femte artikel, vilket ska jämföras med bildpublicering i närmare hälften av artiklarna år 2010. Förändringen är särskilt markant i de båda storstadsmorgontidningarna *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*.

Men även om de lokala morgontidningarna inte uppvisar lika stora skillnader som storstadsmorgontidningarna tycks det ha skett en förändring i bildpubliceringen efter tabloidformatets introduktion även i dessa tidningar (tabell 5). Andelen bilder har framför allt ökat i de mindre artiklarna (notiser respektive små artiklar) medan bildpubliceringen i stora artiklar har förhållit sig konstant under tidsperioden (tabellbilaga, tabell iii).

Också *Aftonbladet* har ökat andelen bildsatta artiklar, medan resultatet för *Jönköpingsposten* däremot är något tvetydigt. Om jämförelsen görs mellan år 1990 och 2010 tycks det inte ha skett några större förändringar i tidningens bildpublicering (tabell 5). Görs däremot jämförelsen mellan år 2000 och 2010 har det skett en ökning även i *Jönköpingsposten*, vilken huvudsakligen förklaras av att andelen artiklar med bilder sjönk kraftigt år 2000. Varför denna avvikelse framträder år 2000 är oklart, dock pekar resultatet mot att *Jönköpingsposten* på det här området inte följer riktigt samma förändringstendenser som tidningar som bytt från fullformat till tabloid respektive kvällspressen.

Tabell 4. Förändring i rubrikens omfattning 1990-2010 (antal; cm²; procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
Genomsnittligt antal ord								
1990	4,0	4,0	4,0	4,0	3,8	4,5	4,2	4,6
2000	4,2	4,0	4,6	4,1	4,2	4,2	4,6	4,9
2010	4,8	5,3	4,3	4,6	4,6	5,0	4,8	5,0
Differens	0,8	1,3	0,3	0,6	0,8	0,5	0,6	0,4
Genomsnittligt antal tecken¹								
1990	24,2	23,8	24,5	24,3	22,5	26,3	25,3	24,9
2000	25,4	23,6	27,5	25,4	25,3	25,0	27,8	26,5
2010	27,7	29,6	24,4	27,5	26,3	29,0	27,9	26,0
Differens	3,5	5,8	-0,1	3,2	3,8	2,7	2,6	1,1
Genomsnittlig storlek cm²								
1990	28	22	16	35	23	42	24	35
2000	23	15	19	25	17	38	24	50
2010	30	23	30	32	41	29	32	97
Differens	2	1	14	-3	18	-13	8	62
Andel av artikeln (procent)								
1990	16	13	12	18	17	20	14	12
2000	14	12	15	13	13	18	12	13
2010	14	13	13	15	19	12	14	19
Differens	-2	0	1	-3	2	-8	0	7

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010.

¹Exklusive blanksteg. Sambanden är följande (Pearsons R): **Ord:** *Samtliga formatbytta tidningar* .18***; *DN* .29***; *SvD* .10**; *SmP* .17***; *VLT* .18***; *HP* .12***; *JP* .19***; *AB* .08*. **Tecken:** *Samtliga formatbytta tidningar* .17***; *DN* .29***; *SvD* .12; *SmP* .17***; *VLT* .19***; *HP* .13***; *JP* .16***; *AB* .06. **Storlek:** *Samtliga formatbytta tidningar* .01; *DN* -.04; *SvD* .13***; *SmP* -.06*; *VLT* .16**; *HP* -.13***; *JP* .10***; *AB* .29***. **Andel:** *Samtliga formatbytta tidningar* -.10***; *DN* -.01; *SvD* .17***; *SmP* -.22***; *VLT* .05; *HP* -.38***; *JP* .03; *AB* .34***.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell 5. Andel artiklar med bilder och andra illustrationer 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar						JP	AB
	DN	SvD	SmP	VLT	HP			
Andel artiklar med bilder								
1990	24	23	12	31	22	28	36	56
2000	23	15	17	31	23	30	26	76
2010	44	48	45	53	36	36	41	82
Differens	20	25	33	22	14	8	5	26
Andel artiklar med andra illustrationer								
1990	2	4	4	1	1	2	2	13
2000	4	6	4	4	2	2	2	17
2010	7	11	9	3	10	3	7	19
Differens	5	7	5	2	9	1	5	6
Andel artiklar med bilder/illustrationer								
1990	25	25	15	31	23	29	38	60
2000	25	19	20	33	24	32	28	80
2010	47	52	49	54	40	38	43	85
Differens	22	27	34	23	17	9	5	25

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): **Bilder:** *Samtliga formatbytta tidningar* .16***; *DN* .20**; *SvD* .28***; *SmP* .17***; *VLT* .11***; *HP* .07*; *JP* .03; *AB* .23***. **Andra illustrationer:** *Samtliga formatbytta tidningar* .10***; *DN* .10**; *SvD* .09**; *SmP* .09**; *VLT* .17***; *HP* .04; *JP* .13***; *AB* .05. **Bilder/illustrationer:** *Samtliga formatbytta tidningar* .17***; *DN* .20***; *SvD* .28***; *SmP* .18***; *VLT* .14***; *HP* .08**; *JP* .04; *AB* .22***.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Det bör i sammanhanget nämnas att en utökad bildpublicering inte är signifikant enbart för den period som undersöks här. En studie av de innehållsmässiga förändringar som morgonpressen har genomgått sedan mitten av 1900-talet har exempelvis visat att en av huvudtendenserna har varit just en gradvis ökad fokusering på bildpublicering.¹⁰² Givet resultatet i den här studien, förefaller det dock ha skett en signifikant ökning mellan år 2000-2010 bland de undersökta tidningarna, inte minst när det gäller storstadsmorgonpressen. Utöver ökningen av andelen bildsatta artiklar förekommer också en ökning av

¹⁰² Wadbring (2012).

andelen artiklar med andra slags illustrationer, som till exempel diagram, tabeller och teckningar (tabell 5). Även här har förändringen skett under 2000-talet och den är skönjbar i så gott som samtliga tidningar, oavsett om de har bytt format eller inte. Ett exempel på hur förändringen i publicering av bilder och illustrationer tar sig uttryck visas nedan i form av Dagens Nyheters inrikesrapportering den 21 mars 2000 respektive 23 mars 2010 (figur 4a-b).

Figur 4a. Exempel på inrikkssida i Dagens Nyheter 21 mars 2000

INRIKES Chafit för inrikesnyheter: Bo G. Andersson 0870, 0871 10 05, Nyhetsgrafik: Mats Wälshoff, tel 08 736 10 05, Fax 08 736 13 83, e-post: inrikes@dn.se

Elektriska impulser får förslämat att gå

Enligt en studie från Karolinska Institutet i Stockholm kan elektriska impulser användas för att försläma och därmed förhindra spridningen av vissa typer av cancer. Forskarna har lyckats försläma tumörerna hos musar genom att ge dem elektriska impulser som liknar de som finns i naturliga nervsystemet. Detta gör att tumörerna inte kan sprida sig utan att döda cellerna i omgivningen.

Lördagsöppet har liten effekt

Enligt en studie från Statistiska centralbyrån i Stockholm har lördagsöppet inte haft någon större effekt på den svenska arbetsmarknaden. Studien visar att lördagsöppet inte har lett till några större förändringar i sysselsättningsgraden eller i den genomsnittliga lönen.

Allivårda ryttar i gränskontroll

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har allivårdande ryttare mött svårare förhållanden vid gränskontrollerna i EU-länderna. Ryttarna rapporterar om långa väntetider och dåligt bemötande av gränsvaktarna.

Student vann mot CSN

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har en student lyckats vinna mot CSN i en rättsprocess. Studenten hade blivit tvungen att betala tillbaka pengar som han inte hade fått utbetala.

"Miljöbollen" har en framtid

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har miljöbollen fått en ny chans att bli en framgångsrik produkt. Forskarna har lyckats förbättra bollen så att den blir mer miljövänlig och hållbar.

Rättegången mot nazisterna

Första gången mot de tre åtalade nazisterna tog en oväntad vändning på måndagen då en av dem, Björn Leuberg Herndlund, medgav att han var med när Björn Österberg dödade Christian Diesen, docent i processåret, är nu säker på att det blir en fallande dom.

"Jag var där vid mordet"

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har en man som varit med vid mordet på Christian Diesen berättat om sina upplevelser. Han säger att han var där vid mordet och att han ser sig själv som en av de som ansvarar för mordet.

Helt ny vändning när de började berätta

När Helekaant bröt tystnaden började också Herndlund att tala. Nu vill han inte hållas ansvarig för det andra gjort.

JK kräver hårdare straff

Hets mot folkgrupp, ingen har dömts till mer än två månaders fängelse.

Helt ny vändning när de började berätta
När Helekaant bröt tystnaden började också Herndlund att tala. Nu vill han inte hållas ansvarig för det andra gjort.

JK kräver hårdare straff

Hets mot folkgrupp, ingen har dömts till mer än två månaders fängelse.

Hagelin får sex miljoner i skadestånd

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har Hagelin fått sex miljoner i skadestånd. Detta är ett rekord för en skadestånd i ett sådant fall.

Studen vann mot CSN

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har en student lyckats vinna mot CSN i en rättsprocess. Studenten hade blivit tvungen att betala tillbaka pengar som han inte hade fått utbetala.

Allivårda ryttar i gränskontroll

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har allivårdande ryttare mött svårare förhållanden vid gränskontrollerna i EU-länderna. Ryttarna rapporterar om långa väntetider och dåligt bemötande av gränsvaktarna.

"Miljöbollen" har en framtid

Enligt en rapport från Svenska Rittförbundet i Stockholm har miljöbollen fått en ny chans att bli en framgångsrik produkt. Forskarna har lyckats förbättra bollen så att den blir mer miljövänlig och hållbar.

LONDON

DOGA I 9 IN MÅNAD! HÅRDA
EQUIDAZANT CALLER FOR BIKKING THE HIGHEST PRICES!

150 KR

BY 25 IN JANUARY OR BY 30 IN FEBRUARY

RYANAIR.COM

e-Power Shopping

Fantastisk prestanda

29.996,-

Log Power

Figur 4b. Exempel på inrikesuppslag i *Dagens Nyheter* den 23 mars 2010

Som en naturlig konsekvens av ökningen av andelen artiklar med bilder och illustrationer har de visuella inslagens andel av artiklarna också blivit större i flesta tidningarna. Från att i genomsnitt ha utgjort knappt tio procent av nyhetsmaterialet i de formatbytande tidningarna år 2000, hade bildernas utrymme ökat till 15 procent år 2010 (tabell 6). Den största ökningen hittas ånyo inom storstadsmorgonpressen, medan ökning bland lokala morgontidningar är mer blygsam. För *Jönköpingspostens* del förekommer däremot ingen ökning över tid: bildernas andel av det totala nyhetsmaterialet är i stort densamma som för två decennier sedan.

Ytterligare en läsaringång som har granskats i innehållsanalysen är förekomsten av faktarutor. Användningen av faktarutor kan ses som extra service till läsarna där kortfattad information ges om exempelvis bakgrunden till en särskild händelse eller politisk fråga. Likaså kan tidningens tidigare rapportering i en specifik fråga summeras genom en faktaruta för att på så sätt påminna läsaren om vad som föregått den aktuella artikeln. 1990 var faktarutor ett ytterst sällsynt inslag i de studerade tidningarnas nyhetsrapportering. I *Dagens Nyheter* och *Aftonbladet* ökade därefter andelen artiklar med faktarutor markant fram till 2000, medan de flesta andra tidningarna hakade på trenden först under 2000-talet (tabell 7). *Smålandsposten* är den tidning som i lägst utsträckning använder sig av faktarutor 2010, medan *Svenska Dagbladet* står för den mest

frekventa användningen, sett till andelen artiklar med faktarutor. Bortsett från vissa individuella skillnader bland de studerade tidningarna, är det tydligt att användningen av faktarutor har vuxit fram som en branschgemensam trend bland alla slags tidningar, oavsett om de har krympt sin sidstorlek eller inte.

Tabell 6. Bilders och illustrationers andel av samtliga artiklar 1990-2010 (procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytt tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
Bilder								
1990	9	8	4	13	7	11	14	22
2000	9	5	6	11	9	14	10	25
2010	15	15	15	17	13	14	13	29
Differens	6	7	11	4	6	3	-1	7
Andra illustrationer								
1990	1	1	2	0	0	1	0	3
2000	1	2	1	1	1	1	1	2
2010	2	2	2	1	2	1	2	2
Differens	1	1	0	1	2	0	2	-1
Samtliga bilder/ Illustrationer								
1990	10	9	6	13	7	12	14	25
2000	10	7	7	12	10	15	11	27
2010	16	17	17	18	15	15	16	31
Differens	6	8	11	5	8	3	2	6

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Bilder: *Samtliga formatbytt tidningar* .11***; *DN* .12***; *SvD* .22***; *SmP* .08**; *VLT* .13***; *HP*.06; *JP* .03; *AB* .11***. Andra illustrationer: *Samtliga formatbytt tidningar* .11***; *DN* .06*; *SvD* .00; *SmP* .09**; *VLT* .12***; *HP*.01; *JP* .10**; *AB* -.03. Samtliga bilder/illustrationer: *Samtliga formatbytt tidningar* .14***; *DN* .14***; *SvD* .20***; *SmP* .09**; *VLT* .16***; *HP* .05; *JP* .00; *AB* .09*.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell 7. Andel artiklar med faktarutor, 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytt tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
1990	0	0	1	0	0	0	0	4
2000	5	13	3	1	4	3	4	11
2010	12	16	21	3	13	10	12	13
Differens	12	16	20	3	13	10	12	9

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytt tidningar* .21***; *DN* .23***; *SvD* .28***; *SmP* .10**; *VLT* .23***; *HP* .20***; *JP* .22***; *AB* .11***. ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Användningen av faktarutor kommenteras också av de intervjuade journalisterna på *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Övergången till tabloidformat innebar, som analysen hittills visat, att antalet artiklar minskade samtidigt som andelen små artiklar ökade på bekostnad av medelstora artiklar (se tabell 3 samt tabellbilaga, tabell 1). Journalisterna på de båda tidningarna beskriver att det var betydligt svårare att skriva en text på 2500-3000 tecken jämfört med tidigare 6000 tecken och samtidigt behålla tillräckligt med faktauppgifter och nyansering. En journalist på *Dagens Nyheter* beskriver svårigheterna kring det nedkortade textutrymmet så här:

Det gör ju helt enkelt att det blir svårt att problematisera ett ämne för så fort man inför någon okänd faktor som en kritiker, som egentligen tillför något, ja då går det 1500 tecken för att presentera den personen, referera något kort resonemang och ge honom ett pratminut. Då har du bränt en halv artikel liksom.

Ett sätt att lösa problematiken har därför varit att införa faktarutor, vilket med tydlighet också återspeglas i innehållsanalysen (tabell 7; se även figur 5). En annan journalist på *Dagens Nyheter* berättar hur det inledningsvis "alltid [var] någon som skrek 'glöm för fan inte faktarutan!'" och tillägger att reportrar som lade in mycket fakta i brödtexten fick en tillsägelse att skriva om artikeln enligt de nya riktlinjerna. Journalisten fortsätter:

Man tillförde fler moment. Jag tror att man trodde att minskad tidning skulle betyda minskad text. Det har säkert försvunnit bokstäver men det behöver inte betyda att berättandet blivit mindre viktigt eller mindre intressant, det kan vara mer att det har flyttat från en textform till en annan.

Vissa journalister framhåller att detta element är direkt importerat från kvällspressen och att faktarutan ibland ersätter rena analyser. Andra menar att

faktarutan har bidragit till ett mer pedagogiskt innehåll då denna presentationsform tydliggör nyheterna för läsarna och samtidigt bidrar till att det blir lättare och går snabbare att förstå sammanhanget. Givet i vilket sammanhang faktarutan används kan den således både betraktas som ett mer problematiskt inslag då den ibland bidrar med så komprimerad information att det inte finns utrymme för förklaringar, tolkning eller analys i rapporteringen, samtidigt som den också bidrar positivt genom att kompensera för en del av de faktauppgifter som med nödvändighet fallit bort i samband med införandet av fler illustrationer och kortare brödtexter.

Figur 5. Exempel på användning av faktaruta, VLT 11 mars 2010

8 västerås TORSDAG 11 MARS 2010

Två statliga verk blir ett

Det blir inga uppsägningar när Banverket och Vägverket blir Trafikverket. I stället ska man bli bättre på att ta hänsyn till både miljön, ekonomin och trafiksäkerheten vid beslut när det gäller transporter.

I dag är det Banverkets kontor i Stockholm och Vägverkets regionkontor i Eskilstuna, som har ansvaret för verksamheten i Mälardalen. I den nya myndigheten läggs regionkontoret för region öst till Eskilstuna och där ingår bland annat Västmanland.

– Målet med Trafikverket är inte att rationalisera och göra uppsägningar. All personal får jobb i den nya organisationen. De allra flesta kommer ha samma arbets-

Om Trafikverket

Den första april i år inrättas Trafikverket, en ny myndighet med 6 200 anställda i landet. Den tar över verksamheten vid nuvarande Banverket, Vägverket samt vissa delar av statstikmyndigheten Sika, Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. Huvudkontoret kommer att ligga i Borlänge. Gunnar Malm blir verkets generaldirektör.

Det blir ytterligare en ny myndighet som heter Trafikanalys. Den ska bli regeringens stöd för utvärderingar och analyser inom transportområdet och dit överförs statistikverksamheten vid Sika.

uppgifter som tidigare, säger Einar Schuch, som i dag är regionchef för Vägverket och får samma befattning i Trafikverket.

Trafikverket får inte bara ansvar för järnvägar och vägar, utan också till viss del för sjöfart och flygtrafik.

– Vi kan då ha en helhetsyn när det gäller transporter. I dag åker många bil, men vi ska göra det lättare för människor att kunna resa både med järnväg eller buss. När det gäller gods hoppas vi att de flesta transporter ska kunna ske med järnväg eller fartyg i stället för med långtradar.

Varje år har Banverket och Vägverket lagt ner mycket pengar för att bygga järnvägar och vägar.

– När vi samordnar dessa i Trafikverket kan vi göra större upphandlingar av anläggningsarbeten av våra

Personalen blir kvar i Trafikverket

■ Vägverket har i dag ungefär tio personer som arbetar med förarprov i Västerås. Runt 15 personer har sin placering i Eskilstuna, men arbetar delvis i Västerås med drift och underhåll av vägar samt att sätta upp vägskytalar. En del personal har som uppgift att planera trafikfrågor tillsammans med länsstyrelsen och Västerås stad.

– Personalen ska fortsätta med sina arbetsuppgifter. Men framöver kan det bli fler som arbetar delvis i Västerås med trafikfrågor, säger Einar

Schuch, som blir regionchef för den nya myndigheten Trafikverket.

Banverket har i dag kontor på Sigurdsgatan i Västerås och där arbetar 17 tjänstemän, som jobbar med frågor om bland annat planering, underhåll och förvaltning av järnvägen.

– Alla får nya jobb i Trafikverket och ska fortsätta med sina arbetsuppgifter, säger pressinformatör Bodil Sonesson vid Banverket.

CARINA WIDELL

få mer järnväg och väg för våra pengar.

CARINA WIDELL

När samtliga läsaringångar – rubrik, bilder, illustrationer samt faktarutor – beaktas i analysen är det tydligt att läsaringångarnas andel av nyhetsrapporteringen om lokala, regionala, nationella och internationella nyheter har ökat relativt markant för de flesta tidningar under 2000-talets första decennium. Undantaget *Hallandsposten* och *Jönköpingsposten*, ligger ökningen på drygt tio procentenheter mellan 2000 och 2010 (tabell 8). För *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladets*, *Smålandspostens* och *VLT:s* del innebär det att ungefär en tredjedel av artiklarna består av olika former av läsaringångar år 2010. Andelen är ungefär densamma för *Hallandsposten* och *Jönköpingsposten*; skillnaden att dock dessa båda tidningar har legat på samma höga nivå under hela mätperioden och således inte har förändrats i samma utsträckning som övriga morgontidningar.

För *Aftonbladets* del har ökningen av läsaringångars andel av artiklarna gått från drygt en tredjedel till hälften av det redaktionella utrymmet. Den utrymmesmässiga ökningen av läsaringångar kan således inte kopplas direkt till formatövergången. Den förefaller i sina huvudsakliga delar istället vara del av en allmän förändring i branschen, en förändring som varit särskilt tydlig under det senaste decenniet.¹⁰³

Tabell 8. Samtliga läsaringångars andel av artiklarna (procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytt tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
1990	26	23	18	21	24	32	28	38
2000	25	20	22	25	24	33	24	42
2010	32	32	32	33	36	28	29	51
Differens	6	9	14	12	12	-5	1	13

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Till läsaringångar räknas rubrik, bild, andra illustrationer samt faktaruta. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytt tidningar* .10**; *DN* .17***; *SvD* .26***; *SmP* .02; *VLT* .20***; *HP* -.06*; *JP* .02; *AB* .19***.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Formatberoende formförändringar

Analysen av de sju tidningarna visar tydligt att det har skett stora förändringar i det som här kallas för formperspektivet. Den största förändringen handlar om bildpubliceringen, där bilder ges ett klart större utrymme år 2010 jämfört med tidigare år. Även om andelen faktarutor förvisso också har ökat, så innebär den utökade bildpubliceringen trots allt att de formatbytande tidningarnas nyhetsmaterial under 2000-talets första årtionde har kommit att innehålla allt färre ord till förmån för fler visuella inslag. Trenden är förvisso inte unik för de tidningar som har bytt från fullformat till tabloid; även kvällspressen har utvecklats i en liknande riktning då en redan hög andel visuella inslag har kommit att bli ännu högre under den aktuella perioden. Samtidigt har den kvarvarande fullformatstidningen, *Jönköpingsposten*, inte upplevt riktigt samma distinkta förändring när det gäller relationen mellan text och bild, vilket skulle kunna tala för att det trots allt är en förändring som åtminstone har en viss koppling till tabloidformatet.

¹⁰³ Andersson Odén (2003, 2005).

Förklaringen till denna förändring ligger dock snarast i att flera av de formatbytande tidningarna har använt sig av samma designkonsulter inför formatbytet, vilka även har arbetat inom kvällspressen¹⁰⁴, samt att vissa tidningar i samband med tabloidövergången också anställde redaktionschefer från kvällspressen (se inledningen av detta kapitel). Genom användningen av liknande designprinciper och färdigmallade sidor har många formatbytande tidningar därför kommit att förändras mot att i allt högre utsträckning likna varandra när det gäller formperspektivet.¹⁰⁵ Artiklarnas yttre form har för många tidningar likheter med kvällspressens utseende runt millennieskiftet, beaktat satsningarna på visuella inslag och dess utrymmesmässiga förhållande till den skrivna texten.

Att hävda att det är tabloidformatet i sig som har tvingat fram denna förändring vore därför att dra något förhastade slutsatser eftersom fler tidningar än de formatbytande uppvisar liknande tendenser. Däremot tycks formatövergången som sådan ha haft ett slags interagerande effekt bland de tidningar som valde att krympa det yttre formatet till hälften eftersom förändringen är som störst bland dessa tidningar. Det är således de förutsättningar och villkor som varit förknippade med tabloidövergången som kan förklara en del av de förändringar som kunnat skönjas bland de studerade tidningarna, snarare än själva tabloidformatet. *Hallandsposten* utgör visserligen ett undantag bland de formatbytande tidningarna, då denna inte har förändrats i samma utsträckning som övriga tidningar. Förklaringen ligger troligen i att tidningen gjorde formatbytet relativt sent – 2007 – då man från ledningens håll initialt höll sig avvaktande till det mindre formatet¹⁰⁶, samt att man vid tabloidövergångens genomförande hade en uttalad ambition om att tidningens inre form skulle förändras i ytterst liten utsträckning eftersom ledningen ville att läsarna direkt skulle känna igen sig i det nya tabloidformatet.¹⁰⁷

Men även om det förekommer individuella skillnader bland vissa tidningar står det ändå klart att morgonpressen har konvergerat mot ett likriktat utseende under 2000-talet, vilket i viss mån kan beskrivas som en konsekvens av den tredje tabloidvågen.

¹⁰⁴ Se vidare Sternvik (2007).

¹⁰⁵ Jmf Sternvik (2007:170).

¹⁰⁶ *Svenska Dagbladet* (2004-10-05).

¹⁰⁷ *Hallandsposten* (2008-12-13).

NYHETERNAS BREDD OCH PERSPEKTIV

Forskning kring nyhetsmediers tabloidisering gör ofta gällande att andelen generella nyheter om politik och samhällsplanering har minskat med konsekvensen att hårda nyheter har fått ge plats åt en ökad andel mjuka nyheter i den mer renodlade nyhetsrapporteringen.¹⁰⁸ Givet att antalet artiklar har visat sig minska i samband med en övergång från fullformat till tabloid, finns det också skäl att anta att nyhetsrapporteringens bredd förändras när redaktionerna av utrymmesskäl måste dra ner på rapporteringen. Följande kapitel koncentrerar därför på om, och i så fall hur, fördelningen mellan olika ämnesområden har förändrats i samband med formatbytet. Liksom i de föregående analyserna är det rapporteringen om lokala, nationella och internationella nyheter som ligger i fokus. Utöver nyhetsrapporteringens bredd kommer också eventuella förskjutningar i nyheternas perspektiv att analyseras, det vill säga förhållandet mellan den offentliga respektive den privata sfären.

Minskat utrymme för politisk rapportering

Både *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladets* journalister beskriver hur så kallade ”mitemellan-nyheter” och mindre viktiga nyheter har kommit att omprioriteras eller helt enkelt fallit bort med övergången till tabloidformatet. Det är framför allt det som beskrivs som processnyheter som har fått stryka på foten i tabloiden. Med processnyheter avses artiklar och notiser som bevakar en politisk fråga från det första motionsstadiet, vidare till utskottet och därefter beslutsfattandet i riksdagen, alternativt artiklar om vad ett politiskt parti har för ståndpunkt i en viss sakfråga utan jämförelse med andra partier. En journalist på *Svenska Dagbladet* berättar att ärendet eller ställningstagandet inte alltid behövde leda till något konkret, som exempelvis ett politiskt beslut, det gavs ändå utrymme på nyhetsplats. Den typen av rapportering uppges ha fått ett väsentligt minskat utrymme; istället blir detta en nyhet först när ett beslut ska eller har fattats om motionen alternativt om partiet får mothugg/medhåll i sakfrågan. Resonemanget är förvisso en förenkling av situationen, men ger ändå en fingervisning om hur nyhetsrapporteringen upplevs ha förändrats efter tabloidövergången.

I den fortsatta innehållsanalysen har nyhetsrapporteringens bredd studerats utifrån fyra övergripande innehållskategorier: 1) Politik, ekonomi; 2) Olyckor, brott; 3) Sociala frågor; samt 4) Underhållning, livsstil. Den första kategorin – *Politik, ekonomi* – inkluderar nyheter om valrörelser, politiska partier och deras agerande, politiska processer, demokratifrågor, samhällsplanering samt nyheter om räntor, inflation, arbetsmarknad och det privata näringslivet. Kategorin

¹⁰⁸ Se t ex Plasser (2005); McLachlan & Golding (2000); Rooney (2000); Franklin (1997).

Brott, olyckor berör nyheter om enskilda brott, polisärenden, beväpnade konflikter samt olyckor som exempelvis bilolyckor och naturkatastrofer. *Sociala frågor* utgår från nyheter om sociala förhållanden, sjukvård, barnomsorg, invandring, bostäder och utbildning. Inom ramen för denna rapportering har även miljöfrågor som berör människor i vardagen inkluderats. Den sista kategorin – *Underhållning, livsstil* – berör nyheter av lättare karaktär, till exempel rockkonserter, kattutställningar, evenemang och kuriosa. Hit hör även nyheter om konsumentfrågor, som matlagning och nya viner, samt artiklar om tv-program, kändisar, sport respektive livsåskådning.

Innehållsanalysen visar att andelen artiklar som berör politik, eller ekonomi har minskat i samtliga tidningar, oavsett om de har bytt format eller inte (tabell 9). Minskningen ligger i genomsnitt på omkring tio procentenheter, även om något större respektive mindre skillnader förekommer bland enskilda titlar. Men till skillnad från vad forskare vanligen hävdar avseende tabloidisering, så finns det för drygt hälften av tidningarna ingen motsvarande ökning av andelen nyhetsartiklar som berör underhållning och livsstil. Motsvarande resultat har även framkommit i en studie där ett urval av svenska dagstidningar har analyserats i sin helhet.¹⁰⁹

Svenska Dagbladet och *VLT* utgör dock undantag i sammanhanget då båda tidningarna har sett en ökning av andelen artiklar om underhållning och livsstil. För *Svenska Dagbladets* del har förändringen skett gradvis över hela tidsperioden medan ökningen i *VLT* framträder först efter tabloidövergången. Sammantaget finns det dock ingen entydig trend som pekar på att formatövergången, då främst i termer av minskad andel artiklar, skulle ha bidragit till ett ökat utrymme för så kallade mjuka nyheter, beaktat andelen artiklar om underhållning och livsstil. För den kvarvarande fullformatstidningen – *Jönköpings-Posten* – har det skett en viss minskning i bevakningen av underhållning och livsstil, vilket framför allt beror på att artiklar om föreningsliv har lyfts ur den ordinarie nyhetsrapporteringen och istället placerats på andra ställen i tidningen, alternativt tagits bort helt och hållet.

Samtliga tidningar utom *Svenska Dagbladet* uppvisar en ökad andel artiklar om olyckor och brott över perioden. Ökningen har dock främst skett i relation till rapporteringen år 1990, medan en marginell minskning istället kan ses mellan 2000 och 2010. Inom forskningen inkluderas olyckor och brott vanligen i begreppet hårda nyheter, vilket innebär att det likställs med ämnen som politik och ekonomi.¹¹⁰ Beaktat tabloidiseringsprocessens innebörd kan ökningen av detta ämnesområde dock även beskrivas som en ökad fokusering på sensationella händelser. Rapportering om trafikolyckor och tragiska dödsfall

¹⁰⁹ Det vill säga inklusive allt redaktionellt material, inte enbart nyhetsrapporteringen. Se vidare Wadbring (2012).

¹¹⁰ Se vidare Reinemann et al. (2012).

utgör förvisso information som i olika sammanhang och av olika skäl kan vara väsentlig att känna till, men då rapporteringen i ökad utsträckning fokuserar på känslor och stämningar hos eventuella offer, anhöriga och andra personer i närområdet, faller den i viss mån även inom ramen för det slags rapportering som förknippas med kvällspressen.¹¹¹ Givet detta senare perspektiv kan de studerade tidningarna därför beskrivas som något mer tabloidiserade år 2010 respektive 2000 jämfört med år 1990. I det här fallet handlar det dock om en generell trend som har skett under 1990-talet varför inga kopplingar kan göras till själva tabloidformatet.

Tabell 9. Nyhetsbevakningens ämnesfördelning 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	Svd	SMP	VLT	HP	JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	41	44	43	37	35	47	34	30
2000	34	36	34	36	28	40	21	23
2010	31	31	33	32	25	32	26	18
Differens	-10	-13	-10	-5	-10	-15	-8	-12
Olyckor, brott								
1990	30	31	34	19	36	26	20	35
2000	39	43	40	29	48	34	27	32
2010	36	40	35	27	41	40	39	38
Differens	6	9	5	8	7	14	19	3
Sociala frågor								
1990	12	10	9	12	13	13	15	11
2000	14	13	12	16	13	17	21	12
2010	16	16	16	19	23	15	12	10
Differens	4	6	7	7	10	2	-3	-1
Underhållning, livsstil								
1990	18	14	9	31	16	14	31	24
2000	13	9	14	20	13	10	21	34
2010	17	12	17	22	23	14	24	34
Differens	-1	-2	8	-9	7	0	-7	10

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .05***; *DN* .06*; *Svd* .13***; *Smp* -.03; *VLT* .08**; *HP* .07*; *JP* -.04; *Aftonbladet* .11**.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

¹¹¹ Jmf Uribe & Gunther (2004); McLachlan & Golding (2000); Sparks (2000); Franklin (1997).

För läsaren av de enskilda tidningarna kanske den procentuella fördelningen mellan de olika ämnesområdena inte säger särskilt mycket om tidningens innehåll, mer än att vissa bevakningsområden har ökat sin andel i relation till det totala antalet artiklar medan andra områden har minskat. Som tidigare redovisats har tidningarnas antal artiklar minskat kraftigt under 2000-talet samtidigt som kvarvarande artiklars genomsnittliga storlek har ökat (se tabell 3). När dessa båda mått används i relation till tidningarnas bevakning visar det sig att läsarna i genomsnitt presenteras knappt hälften så många artiklar om politik och ekonomi per dag år 2010 jämfört med 1990, en situation som gäller för samtliga tidningar (tabell 10). I vissa tidningar har minskningen skett successivt, medan den i andra är mer tydligt knuten till 2000-talets första decennium. Den procentuella minskningen räknat i *antalet* artiklar är därmed större jämfört med minskningen av den politiska och ekonomiska rapporteringens *andel* av det totala nyhetsmaterialet: i det första fallet har det skett en halvering medan det i det senare fallet har skett en minskning med ungefär en fjärdedel. Läsarna får således en betydligt mer begränsad rapportering om politik, samhällsplanering och ekonomi, sett till *antalet* artiklar.

Rapporteringen om sociala frågor är däremot relativt intakt sett till antalet artiklar, vilket innebär att området i viss mån har stärkt sin position i den samlade nyhetsrapporteringen. Bland formatbytande tidningar som grupp beaktat har antalet artiklar om underhållning och livsstil sett en generell minskning mellan år 1990 och 2000. Efter formatbytet har dock det genomsnittliga antalet legat kvar på samma nivå som år 2000, vilket i likhet med rapporteringen kring sociala frågor innebär en viss framflyttning av ämnets position.

När det gäller olyckor och brott har samtliga formatbytande tidningar utom *Hallandsposten* minskat antalet publicerade artiklar efter tabloidövergången. För *Hallandsposten* är antalet artiklar istället lika många år 2010 som tio år tidigare. Den kvarvarande fullformats-tidningen, *Jönköpingsposten*, är i sin tur den enda tidningen som har ökat antalet artiklar som rör olyckor och brott.

Även om artiklar om politik och ekonomi har minskat både i antal respektive i artiklarnas andel av det totala antalet artiklar, visar analysen att den genomsnittliga artikelstorleken har ökat efter tabloidövergången. Det innebär att publiken förvisso presenteras färre artiklar inom området år 2010 men att dessa artiklar är större än motsvarande artiklar år 2000 respektive 1990 (tabellbilaga, tabell *ii*). Ökningen av artikelstorleken kompenserar dock inte ämnesområdets minskade utrymme i det totala materialet (tabell 9 samt tabellbilaga, tabell *i*), vilket betyder att rapporteringen kring politik, samhällsplanering och ekonomi de facto har genomgått en reell minskning i svenska dagstidningar under de senaste tjugo åren.

Ökad artikelstorlek bidrar däremot till att rapporteringen om olyckor och brott faktiskt har utökat sin andel av det totala materialet, beräknat i kvadratcentimeter (tabell *i*), trots en minskning både i antalet artiklar (tabell 9)

och i artiklarnas andel av den totala mängden artiklar (tabell 10). En genomsnittlig artikel för detta bevakningsområde är storleksmässigt drygt femtiofem procent större 2010 jämfört med 2000, vilket kan jämföras med politik och ekonomi där motsvarande ökning är tjugofem procent.

Tabell 10. Genomsnittligt antal artiklar per ämnesområde och dag 1990-2010 (medelvärde; Pearsons R)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	Svd	SMP	VLT	HP	JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	28	29	21	33	27	32	25	9
2000	21	21	18	25	18	24	20	9
2010	13	13	9	17	10	17	15	4
Differens	-15	-16	-12	-15	-17	-15	-10	-5
Olyckor, brott								
1990	20	21	19	17	27	17	15	10
2000	24	25	22	21	31	21	18	12
2010	16	17	10	14	17	22	23	9
Differens	-4	-4	-9	-3	-10	5	8	-3
Sociala frågor								
1990	8	7	4	11	9	8	11	3
2000	8	7	7	11	8	10	14	5
2010	7	7	5	10	5	8	7	2
Differens	-1	0	2	-1	-4	0	-4	-1
Underhållning, livsstil								
1990	12	9	4	28	12	9	23	7
2000	8	5	7	14	8	6	14	14
2010	8	5	5	11	10	8	14	8
Differens	-4	-4	1	-17	-2	-1	-9	1

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .05***; *DN* .06*; *Svd* .13***; *Smp* -.03; *VLT* .08**; *HP* .07*; *JP* -.04; *Aftonbladet* .11**.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Resultaten av innehållsanalysen av nyhetsrapporteringens spridningsgrad visar emellertid att det inte finns någon tydlig koppling mellan övergången från fullformat till tabloid och redaktionernas ämnesmässiga prioriteringar. Den huvudsakliga förändring som har kunnat skönjas – minskningen av den politiska och ekonomiska bevakningen – var redan påbörjad innan etableringen av den tredje tabloidfasen. Därtill följer de båda referenstidningarna

Jönköpingsposten och *Aftonbladet* i stort samma utveckling, vilket innebär att neddragningen av den politiska och ekonomiska rapporteringen snarast bör beskrivas som en branschgemensam omprioritering av den professionella nyhetsvärderingen.¹¹²

Textens utrymme krymper i samhällsrapporteringen

En fråga som är relevant att fördjupa ytterligare är också i vilken mån de olika ämnesområdena har påverkats av de formmässiga förändringar som påvisats i föregående kapitel. Generellt har samtliga ämnesområden sett en tydlig ökning av andelen bildsatta artiklar sedan 2000. För området politik och ekonomi har andelen artiklar med bilder ökat från var femte till varannan artikel (tabell 11). Den största differensen beräknat i procentenheter hittas inom kategorin underhållning och livsstil, där ökningen har skett från trettio till cirka sextiofem procent. För båda bevakningsområdena har således andelen bildsatta artiklar kommit att dubblas under 2000-talet.

De båda storstadsmorgontidningarna *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* har genomgått den procentuellt största ökningen när det gäller bildsättningen av artiklar om politik och ekonomi respektive brott och olyckor. 2000 bildsattes drygt en tiondel av dessa artiklar medan motsvarande andel var närmare sextio respektive fyrtio procent år 2010. Det motsvarar en sex- respektive fyrdubbling av andelen artiklar med bilder (för exempel, se figur 6a-b). Övriga tidningar hade dock redan tidigare en något högre andel bildsatta politik- och ekonomiartiklar varför den procentuella ökningen mellan 2000 och 2010 inte har varit lika stor för dessa. Detsamma gäller också för bildernas totala andel av artiklarna (tabellbilaga, tabell vi).

När förekomsten av övriga illustrationer beaktas (tabeller, diagram, faksimiler och teckningar) står det klart att politik och ekonomi, olyckor och brott samt underhållning och livsstil är de områden där andelen illustrerade artiklar har ökat som mest (tabellbilaga, tabell vii). Den procentuella ökningen är störst för de båda storstadsmorgontidningarna samt *VLT* med undantag för rapporteringen kring underhållning och livsstil där det enbart är *VLT* som uppvisar en ökning av andelen artiklar med illustrationer. För övriga formatbytt morgontidningar är förändringen mer marginell.

För användningen av faktarutor framträder en påfallande samstämmighet mellan journalisternas vittnesbörd om faktarutornas ökade betydelse för den politiska rapporteringen och resultatet av innehållsanalysen. Från att i stort sett ha varit obefintliga vid det första mättillfället har det för de flesta tidningar skett en kraftig ökning av förekomsten faktarutor under 2000-talet (tabell 12). För tidningar som *Dagens Nyheter* och *VLT* introducerades dock faktarutan som

¹¹² Jmf Wadbring (2012).

redaktionellt grepp redan innan formatövergången, medan den för *Svenska Dagbladets* och *Hallandspostens* del infördes först efter formatbytet.

Tabell 11. Andel artiklar med bilder, efter ämnesfördelning 1990-2010 (procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytta DN SvD SMP VLT HP tidningar						JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	24	22	14	30	25	26	24	58
2000	21	14	12	31	23	23	21	67
2010	49	56	59	60	36	35	50	83
Differens	25	34	45	30	11	11	26	25
Olyckor, brott								
1990	12	13	8	13	10	14	13	44
2000	12	11	11	11	8	23	10	69
2010	32	41	41	39	23	22	18	78
Differens	20	28	33	26	13	8	5	34
Sociala frågor								
1990	30	23	10	32	37	38	46	55
2000	34	21	28	36	38	42	29	79
2010	37	37	25	41	18	52	41	71
Differens	7	14	15	9	-19	14	-5	16
Underhållning, livsstil								
1990	30	45	24	41	32	51	62	72
2000	50	32	39	54	63	62	54	90
2010	64	65	44	70	67	65	69	91
Differens	34	20	20	29	35	14	7	19

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytta tidningar* .18***; *DN* .24***; *SvD* .34***; *Smp* .22***; *VLT* .07; *HP* .07; *JP* .21***; *AB* .18. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytta tidningar* .20***; *DN* .26***; *SvD* .29***; *Smp* .23***; *VLT* .12**; *HP* .07; *JP* .07; *AB* .28***. Sociala frågor: *Samtliga formatbytta tidningar* .06; *DN* .13; *SvD* .13; *Smp* .08; *VLT* -.14; *HP* .11; *JP* -.07; *AB* .14. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytta tidningar* .19***; *DN*.13; *SvD* .15; *Smp* .23***; *VLT* .31**; *HP* .13; *JP* .05; *AB* .19**.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell 12. Andel artiklar med faktarutor, efter ämnesfördelning 1990-2010 (procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytt DN SvD SMP VLT HP						JP	AB
	tidningar							
Politik, ekonomi								
1990	0	0	0	1	1	1	0	3
2000	6	14	4	0	10	2	3	21
2010	16	23	32	1	16	12	17	21
Differens	10	23	32	0	15	11	17	18
Olyckor, brott								
1990	1	0	2	0	0	0	0	6
2000	3	11	1	1	1	2	1	7
2010	6	11	13	0	5	3	7	10
Differens	5	11	11	0	5	3	7	4
Sociala frågor								
1990	1	2	0	0	0	0	0	9
2000	8	19	4	3	8	7	7	18
2010	14	16	16	5	21	17	17	12
Differens	13	14	16	5	21	17	17	3
Underhållning, livsstil								
1990	1	0	3	0	0	0	0	9
2000	4	13	2	2	0	3	4	12
2010	15	14	21	8	19	17	10	6
Differens	14	14	18	8	19	17	10	-3

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytt tidningar* .25***; *DN* .32***; *SvD* .40***; *Smp* .02; *VLT* .25***; *HP* .22***; *JP* .29***; *AB* .22**. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytt tidningar* .12***; *DN* .17***; *SvD* .17**; *Smp* .00; *VLT* .15**; *HP* .10; *JP* .16**; *AB* .06. Sociala frågor: *Samtliga formatbytt tidningar* .21***; *DN* .18*; *SvD* .24*; *Smp* .13; *VLT* .31***; *HP* .25; *JP* .24***; *AB* .04. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytt tidningar* .26***; *DN* .23***; *SvD* .25**; *Smp* .19**; *VLT* .33***; *HP* .30***; *JP* .18*; *AB* -.03.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Givet att så gott som samtliga formatbytande tidningar har sett en tydlig ökning av användningen av faktarutor under 2000-talet, tycks formatövergången som sådan ha haft en viss inverkan i sammanhanget. Samtidigt visar sig även *Jönköpings-Posten* ha gått igenom motsvarande förändring, vilket skapar vissa frågetecken kring formatets egentliga betydelse. Ett tänkbart scenario är att användningen av faktarutor aktualiserades först hos de formatbytande tidningarna i samband med övergången till tabloid, för att sedan sprida sig

vidare i branschen och etableras som ett slags branschgemensam norm även för de tidningar som inte bytte format under 2000-talets första decennium. Huruvida förändringen i praktiken har gått i denna riktning eller om faktarutan snarare har introducerats som ett branschgemensamt inslag under en specifik tidsperiod går inte att belägga. Avståndet mellan mätpunkterna är här för långt för att det ska vara möjligt att fastställa mer exakt vid vilken tidpunkt varje enskild tidning har valt att anamma faktarutan som ett viktigt inslag i nyhetsrapporteringen.

Redan i föregående kapitel konstaterades det att läsaringångarnas totala andel av artiklarna har ökat under den senaste tioårsperioden. Situationen ser dock något olika ut beroende på ämnesområde och tidning. Såväl storstadsmorgontidningarna som *VLT* har sett en tydlig ökning av läsaringångarnas andel av rapporteringen om politik och ekonomi (tabell 13; jmf tabellbilaga, tabell *m*). Från att ha upptagit drygt en femtedel av den totala artikelytan år 2000 utgör läsaringångarna en tredjedel av det redaktionella materialet år 2010.

Det innebär att rapporteringen om politik och samhällsplanering inte bara har sett en reell minskning i antalet artiklar och dess utrymmesmässiga andel av den totala nyhetsrapporteringen i dessa tidningar, utan också att denna krympande rapportering innehåller en högre andel visuella inslag på bekostnad av det skrivna ordet. För de båda storstadsmorgontidningarna omfattade exempelvis en genomsnittlig artikel om politik och samhällsplanering 539 ord år 2000 medan motsvarande antal var 453 ord år 2010, det vill säga en minskning om 86 ord per artikel. Givet att det genomsnittliga antalet artiklar för de båda tidningarna har minskat från 25 till 11 per dag, innebär det att läsarna serveras närmare 8500 färre ord år 2010 relativt år 2000.

Även om antalet faktarutor har ökat under samma tidsperiod, svarar dessa inte mot den allmänna minskningen av antalet ord i rapporteringen om politik och samhällsplanering. Slutsatsen blir onekligen att tidningsläsare inte längre ges möjlighet att läsa lika mycket om politik och samhällsplanering som tidigare. En sådan utveckling kan onekligen ses som bekymmersam, inte minst givet dagspressens centrala funktion i det demokratiska samhället.¹¹³ Å andra sidan hävdar flera av de intervjuade journalisterna att rapporteringen har blivit bättre då bland annat processnyheter och långa beskrivande stycken har minskat i omfattning efter formatövergången. Det skulle i så fall innebära att läsarna presenteras en mer fokuserad nyhetsrapportering som möjligen kan vara lättare att ta till sig. En mer kärnfull rapportering med förenklat språk och fler sammanfattningar kan naturligtvis bidra till att rapporteringen om den politiska och ekonomiska sfären blir tillgänglig för större delar av publiken; samtidigt kan det också innebära att förståelsen för politiska processer och de faktorer som

¹¹³ Jmf Kovach & Rosenstiel (2007).

påverkar det politiska arbetet minskar då det inte längre är möjligt att följa arbetets långsiktighet i samma utsträckning som tidigare. För att avgöra exakt hur rapporteringen har förändrats sett till den skrivna texten samt vilka konsekvenser den minskade bevakningen av politik och ekonomi har för publiken krävs dock ytterligare studier på området.

Tabell 13. Samtliga läsaringångars andel av artiklarna, efter ämnesområde 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	Svd	SMP	VLT	HP	JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	25	21	18	30	26	29	24	40
2000	23	20	21	25	22	30	22	44
2010	32	34	34	33	35	26	33	54
Differens	7	13	16	3	11	-3	7	14
Olyckor, brott								
1990	21	20	16	24	20	29	22	32
2000	21	19	20	18	18	30	15	37
2010	28	29	31	38	32	22	20	49
Differens	7	9	15	14	12	-7	-2	17
Sociala frågor								
1990	29	22	16	32	30	35	30	35
2000	29	22	25	28	31	39	26	41
2010	30	28	24	30	34	34	27	45
Differens	1	6	8	-2	4	-1	-3	10
Underhållning, livsstil								
1990	33	34	31	35	24	43	36	46
2000	35	28	28	34	40	47	34	45
2010	42	37	39	43	47	43	42	55
Differens	9	3	8	8	13	0	6	9

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Läsaringångar avser rubriker, bilder, andra illustrationer samt faktarutor. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytta tidningar* .12***; *DN* .25***; *Svd* .30***; *Smp* .04; *VLT* .13*; *HP* -.06; *JP* .16**; *AB* .15**. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytta tidningar* .13***; *DN* .18***; *Svd* .30**; *Smp* .07; *VLT* .21***; *HP* -.13*; *JP* .03; *AB* .26***. Sociala frågor: *Samtliga formatbytta tidningar* .03; *DN* .14; *Svd* .16; *Smp* -.06; *VLT* .06; *HP* -.01; *JP* -.06; *AB* .17. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytta tidningar* .14***; *DN* .04; *Svd* .11; *Smp* .11*; *VLT* .37***; *HP* .01; *JP* .10; *AB* .14*. * $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Figur 6a. Exempel på bildsättning i politisk nyhetsbevakning, *Dagens Nyheter* 1 mars 2000

Figur 6b. Exempel på bildsättning i politisk nyhetsbevakning, *Dagens Nyheter* 8 mars 2010

Ökat fokus på den privata sfären

Den tredje och avslutande dimensionen om formatets betydelse för journalistiken fokuserar på perspektiv och analyserar i vilken utsträckning relationen mellan den offentliga respektive den privata sfären har förändrats i samband med formatövergången samt huruvida det har skett en förskjutning från sakfrågor till fokus på personer och händelser. Perspektivdimensionen mäter här om förekomsten av privatpersoner och offentliga personer i privata sammanhang har ökat i nyhetsrapporteringen relativt förekomsten av offentliga personer i offentliga sammanhang samt om fokus på individer har blivit viktigare än den faktiska sakfrågan.¹¹⁴

Tabell 14. Huvudsaklig fokus i rapporteringen, 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
Person								
1990	2	1	1	3	25	2	6	16
2000	2	3	3	3	11	2	5	13
2010	2	1	1	5	13	2	3	18
Differens	0	0	0	2	-12	0	-3	2
Sakfråga								
1990	25	22	32	23	24	1	23	15
2000	26	21	16	18	15	1	23	16
2010	14	17	19	13	10	2	11	5
Differens	-11	-5	-13	-10	-14	-1	-12	-10
Händelse								
1990	74	77	68	74	75	74	71	69
2000	82	77	81	80	84	87	72	71
2010	84	82	80	82	89	85	86	78
Differens	10	5	12	8	14	11	15	9

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .09***; *DN*.05; *SvD* .11***; *SmP* .06*; *VLT* .13***; *HP* .12***; *JP* .13***; *AB* .04. * $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

En första granskning av nyheternas inriktning visar att det framför allt är händelserapporteringen som dominerar den samlade rapporteringen, oavsett vilket år eller vilken tidning som beaktas (tabell 14). Det är också tydligt att

¹¹⁴ Jmf van Aelst m fl. (2012); Uribe & Gunther (2004); McLachlan & Golding (2000).

händelserapporteringen har ökat något över tid och att förändringen har skett successivt utan någon koppling till själva formatövergången. Motsvarande resultat har även framkommit i tidigare forskning.¹¹⁵ Därtill har rapporteringen om sakfrågor minskat, vilket dels hänger samman med den generellt minskande politiska nyhetsbevakningen, dels att den politiska rapporteringen i något högre utsträckning år 2010 fokuserar på händelser snarare än på sakfrågan (tabellbilaga, tabell *viii*). Andelen artiklar med renodlad personfokus – i termer av artiklar om specifika individers liv och leverne – har däremot inte ökat över tid. Ur det perspektivet har det inte skett någon ökning i graden av tabloidisering bland de studerade tidningarna.

Tabell 15. Offentligt respektive privat fokus i nyhetsrapporteringen 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
Offentliga personer i offentligt sammanhang								
1990	74	73	77	69	77	73	74	55
2000	67	68	66	71	62	69	68	51
2010	65	68	75	66	57	61	61	42
Differens	-9	-5	-2	-3	-20	-12	-13	-13
Offentliga personer i privat sammanhang								
1990	2	3	2	1	2	2	4	19
2000	3	2	6	2	2	4	1	15
2010	3	3	3	4	5	3	1	18
Differens	1	0	1	3	3	1	-3	-1
Privatpersoner								
1990	24	24	21	30	22	24	22	26
2000	29	29	28	27	36	28	31	34
2010	32	29	22	30	39	37	39	40
Differens	8	5	1	0	17	13	17	14

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändring mellan år 1990 och år 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .07***; *DN*.05; *SvD* .03; *SmP* .02; *VLT* .17***; *HP* .11**; *JP* .13***; *AB* .11**.

** $p=0.01$ *** $p=0.00$

¹¹⁵ Se Wadbring (2012).

Tidningarnas fokusering på privatpersoner har däremot ökat något samtidigt som fokuseringen på offentliga personer i offentliga sammanhang har minskat (tabell 15). Situationen skiljer dock mycket mellan de enskilda tidningarna. För *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladets* och *Smålandspostens* del är fördelningen oförändrad över tid, medan *VLT* och *Hallandsposten* tillsammans med *Jönköpings-Posten* och *Aftonbladet* däremot har sett en relativt stor förändring i fördelningen mellan privatpersoner och offentliga personer under åren 1990 till 2010. Dock har rapporteringen om offentliga personer i privata sammanhang i huvudsak inte förändrats i någon av de studerade tidningarna, ett resultat som går i linje med tidigare svensk forskning.¹¹⁶

Det är således den vanliga människan som har kommit att beredas mer plats i enskilda tidningars nyhetsrapportering snarare än att politikernas och andra offentliga personers privata angelägenheter omskrivs på nyhetsplats. Med vanliga människor avses här privatpersoner som exempelvis intervjuas i samband med att de drabbats av nedskärningar inom vård, skola och omsorg eller utsatts för ett brott. Den typen av inriktning på artiklarna är betydligt mer vanlig i nyheterna år 2010 jämfört med situationen år 1990. Förändringar av detta slag kan mycket väl betecknas som en indikation på ökad privatisering i nyheterna då balansen mellan den offentliga sfären och den privata sfären i viss utsträckning har ändrats.¹¹⁷ Sett ur detta perspektiv innebär det också att nyheterna har kommit att bli mer tabloidiserade i vissa tidningar under den aktuella tidsperioden, även om denna process visserligen inte har någon koppling till själva formatövergången.

Men även om förekomsten av privatpersoner har ökat något i tidningarna så ligger rapporteringens huvudsakliga fokus fortfarande med tydlighet på den offentliga sfären. Detsamma gäller för rapporteringen om politik, samhällsplanering och ekonomi, där mer än nittio procent av artiklarna fokuserar på offentliga personer i offentliga sammanhang (tabell 16). Farhågorna om att den politiska nyhetsbevakningen drivs i en riktning mot allt större intresse för den privata sfären¹¹⁸ tycks därmed inte ha större någon bäring, åtminstone inte när resultaten av den här studien beaktas. På den punkten har rapporteringen snarast förblivit oförändrad under de senaste tjugo åren.

¹¹⁶ Se Wadbring (2012).

¹¹⁷ Jmf van Aelst m fl. (2012).

¹¹⁸ Jmf Uribe & Gunther (2004); Sparks (2000); Kurtz (1993).

Tabell 16. Offentligt respektive privat fokus i rapporteringen om politik och ekonomi 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta DN SvD SmP VLT HP						JP AB	
	tidningar							
Offentliga personer i offentligt sammanhang								
1990	94	97	96	92	96	91	94	86
2000	94	97	94	92	95	93	89	93
2010	94	95	98	93	90	93	96	78
Differens	0	-2	2	1	-6	2	2	-8
Offentliga personer i privat sammanhang								
1990	1	1	0	2	4	2	2	5
2000	1	0	0	0	3	2	2	5
2010	3	1	0	3	7	3	0	17
Differens	2	0	0	1	3	1	-2	12
Privatpersoner								
1990	4	3	4	6	1	7	5	8
2000	5	3	6	8	3	6	10	2
2010	3	4	2	3	3	4	4	4
Differens	-1	-1	-2	-3	-2	-3	-1	-4

Kommentar: Antal artiklar per tidning och år (1990-2010): *DN* 205, 144, 94; *SvD* 144, 129, 66; *SmP* 196, 150, 99; *VLT* 162, 106, 62; *HP* 191, 144, 104; *JP* 149, 122, 92; *AB* 62, 63, 29. Differensen avser förändring mellan år 1990 och år 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .00; *DN*-.02; *SvD* .03; *SmP* .03; *VLT* -.10; *HP* .04; *JP* .02; *AB* -.02. Inget av sambanden är signifikanta.

Tabloidiseringstendenser utan koppling till formatet

Analysen har visat att det förekommer vissa tabloidiseringstendenser bland tidningarna i termer av att rapporteringen kring politik och samhällsplanering har minskat något samtidigt som det syns en viss ökning i fokuseringen på den privata sfären. Det går däremot inte att entydigt säga att minskningen av den politiska rapporteringen har lett till en ökad nyhetsrapportering kring mjuka ämnen som underhållning och livsstil. Det syns visserligen en viss förändring i den procentuella fördelningen mellan hårda och mjuka nyheter i de

formatbytande tidningarna, där hårda nyheter har minskat något till förmån för mjuka nyheter, men sambandet är inte särskilt starkt (se tabell 9).

Dessutom går det att diskutera huruvida den traditionella uppdelningen i hårda och mjuka nyheter är mest relevant i sammanhanget, då vissa delar av den hårda journalistiken snarast har gått i riktning mot mer sensationsinriktade inslag. Det gäller, som redan nämnts, främst rapporteringen om olyckor och brott, en ämneskategori som har kommit att öka sin andel av den totala rapporteringen under åren 1990-2010. Om måttet på tabloidisering enkom baseras på eventuella förskjutningar i nyhetsrapporteringen om hårda respektive mjuka nyheter blir slutsatsen att de formatbytande tidningarna i huvudsak inte har blivit mer tabloidiserade. Om de hårda nyheterna däremot bryts ned i mindre ämnesgrupper, går det att se en viss tabloidisering av tidningarna då rapporteringen om politik har minskat medan rapporteringen om olyckor och brott har ökat.

Även om det förekommer vissa förändringar i den samlade nyhetsrapporteringen under mätperioden, så är slutsatsen trots allt att det inte går att urskilja några omprioriteringar i journalistiken till följd av ett krympt format. De förändringar som har skett är därmed inte kopplade till formatet, utan beror snarare av andra faktorer. Oavsett om de enskilda tidningarna har anammat tabloidformatet eller inte står det dock klart att de under 2000-talet alltmer har kommit att likna varandra, både när det gäller redigeringsprinciper och nyhetsprioritering.

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Den centrala frågan för den här studien har varit om en tidnings format egentligen spelar någon roll för hur dess nyhetsinnehåll ser ut? Med utgångspunkt i det tidiga 2000-talets stora formatövergång har analysen fokuserat på huruvida tabloidformatet i sig kräver en annan form av nyhetsjournalistik i jämförelse med det större fullformatet. Genom att utgå från tre av tabloidiseringsbegreppets dimensioner – form, bredd och perspektiv – har studien granskat huruvida det har skett en tabloidisering av nyhetsjournalistiken som en direkt konsekvens av bytet från fullformat till tabloid. Analysen har baserats på innehållsliga förändringar i fem tidningar som under perioden 2001-2007 har bytt från fullformat till tabloidformat: *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Smålandsposten*, *VLT* och *Hallandsposten*. De år som varit aktuella för innehållsanalysen är 1990, 2000 samt 2010. För att kunna särskilja vilka förändringar som är att karakterisera som formatberoende respektive vilka förändringar som kan sägas vara branschgemensamma har studien även omfattat två dagstidningar som inte har bytt format under den aktuella perioden, nämligen *Jönköpings-Posten* respektive *Aftonbladet*. Det material som har analyserats utgår från det mer renodlade nyhetsinnehåll som presenteras under vinjetter såsom lokala nyheter, inrikesnyheter samt utrikesnyheter.

Så vad har då analysen kunnat visa när det gäller relationen mellan formatövergången, innehållet och tabloidiseringen? En central slutsats som kan dras utifrån studien är att det definitivt har skett en viss grad av tabloidisering av de undersökta tidningarna. Det handlar för det första om att antalet nyhetsartiklar i sig såväl som det totala utrymme som ägnas åt traditionell nyhetsrapportering har minskat i tidningarna. Vidare har det skrivna ordet blivit utsatt för betydligt större konkurrens i takt med att antalet illustrationer har blivit både fler och större. Den tredje tydliga tendensen som framkommit i studien är att det har skett en reell minskning av mängden nyheter som fokuserar på politik och samhällsplanering. Förändringen som sådan är ett centralt element i tabloidiseringsprocessen, men till skillnad från vad forskare vanligen brukar hävda¹¹⁹ så har denna förändring i just det här fallet inte lett till en motsvarande ökning av andelen nyheter med fokus på underhållning och livsstil. Däremot syns en tydlig ökning av andelen nyheter om olyckor och brott, en rapportering som i allt högre utsträckning innehåller mer sensationsbetonade inslag, vilket i sig kan ses som ett tecken på en ökad tabloidisering. Slutligen har det skett en gradvis ökning av andelen nyhetsartiklar som tar sin utgångspunkt i den privata sfären. Givet de kriterier som vanligen

¹¹⁹ Se t ex Franklin (2008); Uribe & Gunther (2004); Örnebring & Jönsson (2004); McLachlan & Golding (2000); Sparks (2000); Esser (1999).

brukar anges som kännetecken för en tabloidiseringsprocess¹²⁰ har de studerade tidningarna till viss del således förändrats i en mer tabloidiserad riktning sett till deras nyhetsinnehåll.

De flesta av dessa förändringar har emellertid ingen direkt koppling till själva formatövergången. Tvärtom tycks de snarare vara kopplade till generella förändringar i branschen som helhet, även om det förvisso finns några tidningar som utmärker sig särskilt mycket när det gäller specifika förändringar. Det senare gäller exempelvis den markanta ökningen av illustrationer i de båda storstadsmorgontidningarna. Både *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* hade under 1990-talet en relativt begränsad bildpublicering i nyhetsrapporteringen jämfört med övriga morgontidningar. Denna situation förändrades dock tydlig i samband med övergången till tabloidformatet. Tabloidövergången i sig kan därför sägas ha fungerat som ett slags accelerator för storstadsmorgonpressen där dessa på kort tid jagade ikapp de lokala morgontidningarna när det gäller mängden bilder i rapporteringen. Tabloidövergången kan därför sägas ha haft ett slags interaktionseffekt för just den här förändringspunkten.

Den sammantagna slutsatsen blir därmed oundvikligen att en tidnings yttre sidformat endast i undantagsfall påverkar dess inre form, det vill säga själva nyhetsinnehållet, bortsett från de layoutmässiga förändringar av själva redigeringen som följer då formatet krymper till hälften. De tabloidiseringstendenser som varit skönjbara i studien bör därför snarast ses som konsekvenser av den generella branschvisdomen¹²¹ än som en konsekvens av formatbytet som sådant. Rent konkret innebär det att dessa innehållsliga och layoutmässiga förändringar i första hand styrs av de ideal och normer som råden inom branschen i form av ett slags kulturell visdom som inte alltid är synbar, men som mer eller mindre omedvetet sätter gränserna för vad som är görbart på de enskilda tidningarna. Denna påverkaskraft kan något hårddraget sägas ha tvingat tidningarna i riktning mot en ökad likriktning – en förändring som ibland även beskrivs som en ökad professionalisering¹²² – då svenska dagstidningarna under de senaste decennierna i allt högre utsträckning har kommit att likna varandra i både yttre form och innehåll.

De farhågor som olika forskare har framfört, och fortfarande framför, beträffande tabloidövergångens konsekvenser för journalistiken – då främst i termer av att övergången riskerar att påverka journalistiken i riktning mot ett innehåll liknande kvällspressens¹²³ – kan därmed beskrivas som något grundlösa. Det är, som studien har visat, inte formatbytet i sig som har bidragit

¹²⁰ Reinemann et al. (2012); van Aelst m.fl. (2012); Balcytiene (2009); Machin & Niblock (2008); Plasser (2005); Bek (2004); Uribe & Gunther (2004); Örnebring & Jönsson (2004); McLachlan & Golding (2000); Sparks (2000); Esser (1999); Kurtz (1993).

¹²¹ Jmf Hellgren & Melin (1991).

¹²² Se Wadbring (2012).

¹²³ Jmf Bird (2009); Gans (2009); Franklin (2008).

till den största förändringen av tidningarnas nyhetsinnehåll: denna förändring har istället pågått under betydligt längre tid i branschen som helhet.

Huruvida förändringen är till fördel eller nackdel för journalistiken och dess publik skiftar beroende på vilket perspektiv som diskussionen utgår från. Ur ett normativt perspektiv kan exempelvis en förskjutning i förhållandet mellan bild och text tolkas som ett tecken på att mängden information som når läsaren minskar i takt med att texten ges allt mindre utrymme. Samtidigt är det fullt rimligt att tänka sig att en artikels informationsvärde faktiskt ökar med fler illustrationer och faktarutor då dessa bidrar till att förse läsaren med mer kompakt information om detaljer och bakgrundsuppgifter. Givet att publiken vanligen lägger relativt liten tid på läsning av sin tidning, är det förmodligen mer rimligt att förvänta sig att en tabloidiserad journalistik, presenterad i ett behändigt format, bidrar mer till läsoplevelsen och kunskapen om den lokala respektive globala omvärlden, än en tidning som består av mycket och tung text. Det är därmed inte givet att förändringar i en viss riktning per automatik innebär en försämring av journalistiken; dessa måste ses i relation till hur journalistiken, publiken, mediebranschen och samhället i övrigt förändras samt med vilken snabbhet och i vilken omfattning förändringarna sker.

ENGLISH SUMMARY

During the early 2000s, the newspaper market in Northern Europe was characterised by a trend of format changes as many broadsheets have chosen to adapt to the tabloid format. Similar tendencies also have emerged in other Western countries, making it a transnational phenomenon. Critics have argued that a reduced size impacts the content, resulting in increased tabloidisation, finding a connection between the page size and the news content whereby the broadsheet and tabloid formats require different kinds of journalism. Thus, this study has aimed to analyse whether it is possible to detect this type of increased tabloidisation in relation to the resizing of newspapers. A content analysis of Swedish dailies that changed their format during the early 2000s has been performed and comparisons has been made to newspapers that did not undergo such transition as means of determining whether any detected changes is to be explained by the actual format change, or rather, to be regarded as the effects of other factors. The study has dealt with news content published in March 1990, 2000, and 2010.

Focusing on three dimensions of tabloidization – form, range, and style – has allowed for an analysis of how the shrinking of a newspaper's outer form affects its inner content. The basic assumption was that it would be possible to detect some indications of an increased tabloidization in relation to the resize of quality newspapers. To control for business-common changes the analysis also included non-shrunken newspapers. And indeed, there are some indications of tabloidization in the newspapers. Firstly, the number of articles and total space devoted to news reports has decreased. Secondly, the written word is seemingly subject to competition as illustrations are given extended space. Thirdly, reporting on political issues and community planning is declining, although the change in this area does not correspond to a similar growth of human interest stories. Rather, increased focus on sensationalism is found within the extended reporting on crimes and accidents. Finally, focus on individuals appears to be gradually increasing in the news reporting.

But most of these indicators do not derive directly from the tabloid transition. Oppositely almost all changes appear to be common features in the business as such, with the notion that some of them are particularly significant in certain newspapers. This is especially true regarding the growth of illustrations in urban morning paper. During the 1990s the articles of these newspapers distinguished by having a low percentage of pictures, a situation that has clearly changed with the tabloid transition. The transition can therefore be said to have accelerated the development for urban morning papers by forcing them to catch up with local morning papers. From this perspective, the tabloid transition has had an interactional effect on the tabloidization of these newspapers.

This study thus establishes that a newspaper's actual page size only has minor influence on the content, except for the kind of influence tied to editing of the page structure as such. Change associated with increased tabloidization is therefore to be considered a matter of industrial wisdom rather than a consequence of going tabloid. Such content and layout developments are primarily guided by values and norms common to the business, a cultural wisdom not always visible, but most often compelling, to individual newspapers. This kind of influential power has also forced the business into increased professionalization as daily morning papers have become more similar over the past decades in terms of outer form and inner content, e.g. form, range, and style. This study thus clarifies that those critics who argue that quality papers going tabloid will develop journalism similar to the tabloid press are not fully justified in their fear; the tabloidization process has already been established for quite some time among those papers, regardless of the tabloid suite.

REFERENSER

- van Aelst, P., Sheafer, T. & Stanyer, J. (2012). The personalization of mediated political communication: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism*, 13(2), 203-220.
- Aftonbladet* (2004). Tabloidspökets inverkan – formen styr innehållet. 20041009.
- Altmeppen, K-D. (2010). The gradual disappearance of foreign news in German television. *Journalism Studies* 11(4):567-576.
- Andersson, U. (2009). *Journalister och deras publik. Förhållningssätt bland svenska journalister*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Andersson, U & Wiik, J. (2013). Journalism meets management. *Journalism Practice* 7(6):705-719.
- Andersson Odén, Tomas (2003). *2002 års Publicistiska bokslut. Del 1 - Om tidningars redaktioner och innehåll*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Andersson Odén, Tomas (2005). *2004 års Publicistiska bokslut. Om tidningars redaktioner och innehåll*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Balcytiene, A. (2009). Market-led reforms as incentives for media change, development and diversification in the Baltic States: A small country approach. *International Communication Gazette* 71(1-2): 39-49.
- Bek, M. G. (2004). Research Note: Tabloidization of News Media: An Analysis of Television News in Turkey. *European Journal of Communication* 2004:19(3):371-386.
- Bergström, A. (2005). *nyhetsvanor.nu*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Bird, S. E. (2009). Tabloidization: What is it, and Does it Really Matter?, i Zeilizer, B. (red) *The Changing Faces of Journalism. Tabloidization, Technology, and Truthiness*. London and New York: Routledge.
- Bjur, J. (2009). *Transforming Audiences – Patterns of individualization in Television Viewing*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Boczkowski, P. J. (2009). Rethinking hard and soft news production: From common ground to divergent paths. *Journal of Communication* 59(1): 98–116.
- Botero de Leyva, M. (2004). Lights and shadows of format changes among newspapers, i Erbsen, C. E., Giner, J. A. & Sussman, B. (red.) *WAN Report 2004: Innovations in Newspapers*. Pamplona: Innovation, World Association of Newspapers (WAN).
- Brin, C. & Drolet, G. (2008). Tabloid Nouveau Genre. *Journalism Practice* 2(3): 386-401.
- Bringert, L. & Torekull, B. (1995). *Äventyret Dagens Industri. Historien om en tidnings födelse*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- von Bucher, von H-J. & Schumacher, P. (2007). Tabloid versus Broadsheet: Wie Zeitungsformate gelesen werden. Ein vergleichende Rezeptionsstudie zur Leser-Blatt-Interaktion. *Media Perspektiven* 10:514-528.

- Castillo Madrid, T. (2013). "Formatet är ju inte hela världen, det är ju egentligen innehållet." *Om tabloidövergångens effekter på journalistiken*. Examensarbete. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Curran, J., Salovaara-Moring, I., Cohen, S., & Iyengar, S. (2010). Crime, foreigners and hard news: A cross-national comparison of reporting and public perception. *Journalism* 11(1): 3–19.
- Djupsund, G. & Carlsson, T. (1998). Trivial Stories and Fancy Pictures? Tabloidization Tendencies in Finnish and Swedish Regional and National Newspapers, 1982-1997. *Nordicom Review* 19(1):101-115.
- Ellison, S. (2010) *War at the Wall Street Journal: How Rupert Murdoch Bought an American Icon*. Melbourne, Aust.: Text Publishing Company.
- Erbsen, C. E., J. A. Giner & M. Torres (2007). *Innovations in newspapers. 2007 World Report*. Pamplona: Innovation. World Association of Newspapers (WAN).
- Esaiasson, P. Gilljam, M, Oscarsson, H & Wägnerud, L (2012). *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Esser, F. (1999). 'Tabloidization' of News: A Comparative Analysis of Anglo-American and German Press Journalism. *European Journal of Communication* 14:291-324.
- Fang, I. (1997). *A History of Mass Communication: Six Information Revolutions*. Boston, MA: Focal Press.
- Franklin, B. (1997). *Newzak and Newsmedia*. London: Arnold.
- Franklin, B. (2008). The Future of Newspapers. *Journalism Practice* 2(3), 306-317.
- Gans, H. J. (2009). Can Popularization Help the News Media?, i Zeilizer, B. (red) *The Changing Faces of Journalism. Tabloidization, Technology, and Truthiness*. London and New York: Routledge.
- Giner, J. A. (2004). The keys to the success of Poland's Gazeta Wyborcza, in Erbsen, C. E., Giner, J. A. & Sussman, B. (eds.) *WAN Report 2004: Innovations in Newspapers*. Pamplona: Innovation, World Association of Newspapers (WAN).
- Gustafsson, K. E. (2005). Utvecklingen av svensk dagpress intill 2005, i *SOU 2006:8 - Mångfald och räckvidd*. Stockholm.
- Hadenius, S. (2005). Terroristattacken i London problem för morgonpressen. *Dagens Nyheter* 20050709.
- Hadenius, S., Weibull L. & Wadbring I. (2011). *Massmedier: Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlids.
- Hallandsposten* (2008). Kan det bli bättre? 20082013.
- Hallin, D. C. & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems. Three Models of Media*

- and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Halonen, L. (2004). *Effects of newspaper structure on productivity*. Stockholm: KTH.
- Harrington, S. (2008). Popular news in the 21st century. Time for a new critical approach? *Journalism* 9 (3): 266-284.
- Hellgren, B. & Melin, L. (1991) Business Systems, Industrial Wisdom and Corporate Strategies: the case of the pulp-and-paper industry. I Whitley, R. (red) *The Social Foundations of Enterprise. European comparison perspectives*. London: Sage.
- Hvitfeldt, H. (1985.) *När formen styr innehållet*. Stockholm: Journalisthögskolan i Stockholm.
- Høst, S. (2004) *Åvisåret 2003. Farvel til fullformatet?* Oslo: Institutt for Journalistikk.
- Journalisten* (2003). VLT blir tabloid nästa år. 20030827.
- Journalisten* (2004). VLT blir tabloid i oktober. 20040204.
- Journalisten* (2004). Storleken är inte allt. 20041004.
- Journalisten* (2005). Lyckad satsning på Berliner. 20051020.
- Journalisten* (2006). Hallandsposten utreder tabloidformat. 20060210.
- Keeble, R. (2005). National and local newspaper trends and the new crisis of trust – What new crisis? *Journal of Communication Management* 9(3):223-232.
- Kovach, B. & Rosenstiel, T. (2007). *The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press.
- Kurtz, H. (1993). *Media Circus – The Trouble with America's Newspapers*. New York: Random House.
- Langer, J. (1992.) Truly Awful News on Television. I Dahlgren, P. & Spark, C. (red.) *Journalism and Popular Culture*. London: Sage.
- Langer, J. (1998). *Tabloid Television: Popular Journalism and the "Other News"*. London: Routledge.
- Lumby, C. (1997). *Bad Girls: The Media, Sex and Feminism in the '90s*. Sydney: Allen and Unwin.
- Lumby, C. (1999). *Gotcha: Life in a Tabloid World*. Sydney: Allen & Unwin.
- Machin, D. & Niblock, S. (2008). Branding newspapers. *Journalism Studies* 9(2):244-259.
- Machin, D. & Papatheoderou, F. (2002). Commercialization and Tabloid Television in Southern Europe: Disintegration or Democratization of the Public Sphere? *Journal of European Area Studies* 10(1):31-48.
- Masciarotte, G-J. (1991). C'mon Girl: Oprah Winfrey and the Discourse of Feminine Talk. *Genders* 11:81-110.

- McAllister, M. (1996). *The Commercialization of American Culture. New Advertising, Control and Democracy*. Thousand Oaks, London and New Dehli: Sage Publications.
- McChesney, R. W. & Nichols, J. (2010). *The Death and Life of American Journalism: the Media Revolution that will Begin the World Again*. Philadelphia, PA: Nation Books.
- McLachlan, S. & Golding, P. (2000). Tabloidization in the British Press: A Quantitative Investigation into Changes in British Newspapers 1952-1997. I Sparks, C. & Tulloch, J. (eds) *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards* (sid. 75-89). Lanham, MD, Boulder, CO, New York and Oxford: Rowman and Littlefield.
- McMullan, D. & Wilkingson, E. J. (2004). *Does Size Matter for Newspapers? The Trend towards Compact Format*. Dallas: INMA.
- Medienärlden (2006). Tidernas resultat för Hallandsposten. 20060215.
- Medienärlden (2007). Hallandsposten i litet format. 20070213.
- Medienärlden (2008). Nu är också Jyllands-Posten tabloid. 080826.
- Medienärlden (2009). Hufvudstadsbladet i spansk dräkt. 090511.
- Medienärlden (2009). La Tribune blir tabloid och tar betalt på nätet. 091211.
- Medienärlden (2010). Fem viktiga medienyheter: Finland. 101222.
- Medienärlden (2011). Populism och tabloidisering. 111123.
- Medienärlden (2012). Helsingin blir tabloid i januari. 120822.
- Melesko, S. (2006). Marknads- och produktivitetsaspekterna på tabloidiseringen i landsorten. I Gustafsson, K.E. (ed.) *Lokalmediestudier*. Jönköping. JIBS Research Reports 2006-2. Media Management and Transformation Centre
- Morton, J. (2005). Bye bye, broadsheet? *American Journalism Review*. 27(3):80.
- Newsbound* (2010). The Success of the Scandinavian Compact. 2010/1.
- Nilsson, Å. & Severinsson, R. (2001). *Trender och traditioner i svensk morgonpress 1987-1999*. Göteborg: JMG, Göteborgs universitet.
- Nord, L. (2004). En massa medier med mindre publik. I Nord, L. & Strömbäck, J. (red) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Ohlsson, J. (2012). *The Practice of Newspaper Ownership*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Papathanassopoulos, S. (2001). Media commercialization and journalism in Greece. *European Journal of Communication* 16(4):505-521.
- Picard, R. G. (2005). Money, media, and the public interest. I Overholser, G. & Jamieson, K. H. (red) *The press*. Oxford: Oxford University Press.
- Plasser, F. (2005). From hard to soft news standards? How political journalists in different media systems evaluate the shifting quality of news. *Harvard International Journal of Press/Politics* 10(2):47-68.

- Porto, M. (2007). TV news and political change in Brazil. The impact of democratization on TV Globo's journalism. *Journalism* 8(4):381-402.
- Pressens Tidning* (2002). Tabloidtankar på tre håll. 20021008
- Pressens Tidning* (2006). Berlingske snart i tabloid. 20060823.
- Reinemann, C.; Stanyer, J.; Scherr, S. & Legnante, G. (2011). Hard and soft news: A review of concepts, operationalizations and key concepts. *Journalism* 13(2):221-239.
- Rooney, D. (2000). Thirty Years of Competition in the British Tabloid Press: The Mirror and the Sun 1968-1998. I Sparks, C. & J. Tulloch (red.) *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards*. Lanham, MD, Boulder, CO, New York and Oxford: Rowman and Littlefield.
- Rowe, D. (2011). Obituary for the newspaper? Tracking the tabloid. *Journalism* 12(4):449-466.
- Schudson, M. (1978). *Discovering the News: A Social History of American Newspapers*. New York: Basic Books.
- SOU 2000:1 (2000) *En uthållig demokrati!* Stockholm: Fritzes förlag.
- Sparks, C. (2000). Introduction: The panic over tabloidization. I Sparks, C. & Tulloch, J. (eds) *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards* (sid. 1-40). Lanham, MD, Boulder, CO, New York and Oxford: Rowman and Littlefield
- Stenberg, J. & Wiberg, L. (2004). *Produktionspåverkan i övergång från Broadsheet till Tabloid*. Stockholm: Tidningsutgivarna.
- Sternvik, J. (2005). Swedish Daily Newspapers: A Shrinking Format?, *PressBusiness. Media, Markets, Leaders, Strategies* 1(1):31-34.
- Sternvik, J. (2007). *I krympt kostym. Morgontidningarnas formatförändring och dess konsekvenser*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Sternvik, J. & Weibull, L. (2005). Svensk dagstidningsmarknad i ett förändringsperspektiv. (Bergström, A., Wadbring, I. & Weibull, L. (red) *Nypressat*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Sundin, S. (2011). *Den svenska mediemarknaden*. Göteborg: Nordicom-Sverige.
- Svegfors, M. (2013). Kvalitetsjournalistiken på snabb reträtt i Sverige. *Dagens Nyheter* 20130210.
- Svenska Dagbladet* (2004). Tabloiden har erövrat tidningsvärlden. 2004-10-05.
- Sydney Morning Herald* (2013). Read all about it: the future's in your hands. March 4th 2013.
- Terzis, G. (2007). *European Media Governance: National and Regional Dimensions*. Bristol: Intellect.
- TS-tidningen* (2004). Från fet och nöjd till ödmjuk och lyssnande. 2004:2:5.

- Uribe, R. & Gunter, B. (2004) Research Note: The Tabloidization of British Tabloids. *European Journal of Communication* 19:387-402.
- Wadbring, I. (2003). *En tidning i tiden? Metro och den svenska dagstidningsmarknaden*. Göteborg: JMG, Göteborgs universitet.
- Wadbring, I. (2009). *Gratis skräp eller demokratiskt tillskott? Dagliga gratistidningar i Sverige*. Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Wadbring, I. (2012). *Journalistikens kommersialisering*. Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Weibull, L. (2007). Tidningar. I Carlsson, U. & Facht, U. (red) *MedieSverige*. Göteborg: Nordicom-Sverige.
- Weibull, L. & Nilsson, Å. (2010). Four Decades of European Newspapers; Structure and Content. I Gripsrud, J. & Weibull, L. (red) *Media, Markets & Public Spheres: European Media at the Crossroads*. Bristol UK: Intellect Books.
- van Zoonen, L. (1998). A day at the zoo: political communication, pigs and popular culture. *Media, Culture and Society* 20(2):183-201.
- Örnebring, H. & Jönsson, A-M. (2004). Tabloid Journalism and the Public Sphere: a historical perspective on tabloid journalism. *Journalism Studies* 5(3):283-295.

TABELLBILAGA

Tabell i. Förändring i artikelstorlek, 1990-2010 (procent)

		Samtliga formatbytta DN SvD SmP VLT HP						JP	AB
		tidningar							
1990	0-80 cm ²	45	47	55	40	54	35	44	39
	81-240 cm ²	28	23	26	29	27	33	29	22
	241-490 cm ²	18	18	13	23	15	20	20	18
	≥490 cm ²	9	12	6	8	4	12	7	21
2000	0-80 cm ²	46	54	51	44	55	37	38	45
	81-240 cm ²	27	27	28	28	24	30	29	18
	241-490 cm ²	16	11	15	18	13	19	22	9
	≥490 cm ²	11	8	6	10	8	14	11	28
2010	0-80 cm ²	43	50	55	32	47	42	39	30
	81-240 cm ²	24	22	13	35	26	24	29	13
	241-490 cm ²	18	13	14	22	14	19	19	27
	≥490 cm ²	15	15	17	11	12	15	13	30

Kommentar: En notis omfattar en artikel som är 80 cm² eller mindre; en liten artikel mellan 81-240 cm² (maximalt 1/8 sida i fullformat respektive 1/4 sida i tabloidformat); en mellanartikel varierar mellan 241-490 cm² (mellan 1/8-1/4 sida i fullformat och 1/4 till 1/2 sida i tabloidformat) och en stor artikel överstiger 490 cm² (mer än 1/4 sida i fullformat och 1/2 sida i tabloidformat). Se Andersson Odén & Wadbring (2003:24).

Totalt antal artiklar per tidning och år (1990-2010): *DN* 462, 403, 299; *SvD* 335, 380, 202; *SmP* 526, 423, 306; *VLT* 457, 385, 247; *HP* 403, 364, 328; *JP* 441, 395, 357; *AB* 441, 395, 357. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .07***; *DN* .02; *SvD* .15***; *SmP* .03; *VLT* .13***; *HP* -.02; *JP* .09**; *AB* .15***.

** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell ii. Bilders genomsnittliga storlek 1990-2010 (cm²; Persons R)

	Samtliga formatbytta tidningar						JP	AB
	DN	SvD	SmP	VLT	HP			
Huvudbild								
1990	152	169	158	149	101	185	118 203	
2000	170	178	160	148	157	208	170 165	
2010	155	139	135	107	167	245	134 182	
Differens i cm²	<i>-3</i>	<i>-30</i>	<i>-22</i>	<i>-42</i>	<i>+66</i>	<i>+65</i>	<i>+16 -21</i>	
Samtliga bilder								
1990	181	197	164	193	110	223	133 232	
2000	193	184	170	175	189	235	199 191	
2010	177	165	157	128	188	263	149 240	
Differens i cm²	<i>-4</i>	<i>-32</i>	<i>-7</i>	<i>-65</i>	<i>+78</i>	<i>+40</i>	<i>+16 +8</i>	

Kommentar: För antal artiklar, se tabell i. Differensen avser skillnaden mellan 1990 och 2010. Observera att differensen för *Jönköpingsposten* är något missvisande då tidningen hade en kraftig ökning av bildernas storlek 2000 vilken sedan minskade igen 2010. Samma reservation gäller för *Aftonbladet* där bildernas storlek istället minskade 2000.

Sambanden är följande (Pearsons R): **Huvudbild:** *Samtliga formatbytta tidningar* .01; *DN* -.09; *SvD*-.07; *SmP* -.15***; *VLT* .21***; *HP* .12*; *JP* .07; *AB* -.03. **Samtliga bilder:** *Samtliga formatbytta tidningar* -.01; *DN* -.07; *SvD* -.02; *SmP* .16***; *VLT* .18**; *HP* .06; *JP* .05; *AB* .01.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

**Tabell iii. Andel artiklar med bilder, efter artikelstorlek, 1990-2010
(procent; Pearsons R)**

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
0-80 cm²								
1990	0	0	1	0	0	0	3	27
2000	2	3	2	5	1	0	1	61
2010	12	19	17	11	7	7	3	58
81-240 cm²								
1990	12	11	3	13	23	10	37	51
2000	20	14	20	23	30	21	14	76
2010	47	58	67	56	35	27	39	81
241-490 cm²								
1990	62	52	42	81	79	63	81	76
2000	49	31	33	68	56	55	55	81
2010	80	93	75	86	83	64	85	91
≥490 cm²								
1990	94	88	90	100	95	96	94	98
2000	95	81	92	98	97	96	93	100
2010	97	93	94	100	93	100	96	100

Kommentar: För beskrivning av artikelstorlek, se tabell i.

Sambanden är följande (Pearsons R): **Notis:** *Samtliga formatbytta tidningar* .22***; *DN* .30***; *SvD* .25***; *SmP* .21***; *VLT* .14**; *HP* .19***; *JP* -.01; *AB* .25***. **Liten artikel:** *Samtliga formatbytta tidningar* .30***; *DN* .38***; *SvD* .46***; *SmP* .38***; *VLT* .12*; *HP* .18**; *JP* .00; *AB* .26**. **Mellanartikel:** *Samtliga formatbytta tidningar* .09**; *DN* .27***; *SvD* .21*; *SmP* .02; *VLT* -.02; *HP*.00; *JP* .01; *AB* .18*. **Stor artikel:** *Samtliga formatbytta tidningar* .05; *DN* .06; *SvD* .07; *SmP* -.01; *VLT* -.03; *HP* .10; *JP* .03; *AB* .11.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell iv. Genomsnittlig artikelstorlek per ämnesområde 1990-2010 (cm2)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	Svd	SMP	VLT	HP	JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	198	212	164	212	152	232	146	243
2000	191	173	172	218	189	199	197	454
2010	238	259	330	211	192	214	263	407
Olyckor, brott								
1990	124	143	117	144	78	162	122	262
2000	115	123	111	120	78	161	119	297
2010	180	208	215	142	168	169	125	551
Sociala frågor								
1990	224	201	152	217	222	292	205	291
2000	239	207	214	210	251	306	247	311
2010	254	183	200	229	241	401	234	529
Underhållning, livsstil								
1990	226	308	162	221	151	278	217	474
2000	267	183	169	283	313	396	310	333
2010	303	255	175	319	273	451	313	460

Kommentar: För antal artiklar, se tabell i. Sambandsmätt har inte räknats ut för genomsnittlig artikelstorlek då övergången till tabloidformat gör siffrorna missvisande för de formatbytande tidningarna.

Tabell v. Bevakningsområdenas utrymme av det totala materialet (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	Svd	SMP	VLT	HP	JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	44	46	50	39	41	49	29	24
2000	37	40	38	38	33	35	28	29
2010	30	36	42	32	22	26	31	14
Differens	-14	-10	-8	-7	-19	-23	3	-10
Olyckor, brott								
1990	20	23	32	14	21	18	14	29
2000	25	34	30	18	23	25	15	26
2010	28	37	31	17	33	26	24	44
Differens	8	14	-1	3	-11	8	10	15
Sociala frågor								
1990	14	11	9	13	20	16	18	10
2000	18	16	18	16	19	23	25	11
2010	17	14	14	20	14	23	13	9
Differens	3	3	5	7	-6	7	-5	-1
Underhållning, livsstil								
1990	22	21	9	34	18	17	39	37
2000	20	10	14	28	24	17	31	34
2010	24	13	13	31	31	25	34	32
Differens	2	-7	4	-3	13	8	-5	-5

Kommentar: För antal artiklar, se tabell i. Beräkningen baseras på materialets utrymme i cm². Differensen avser förändringen mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytta tidningar* .05*; *DN* .05; *Svd* .23***; *Smp* .00; *VLT* .10*; *HP* .10*; *JP* .24***; *AB* .17*. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytta tidningar* .10; *DN* .10*; *Svd* .14**; *Smp* -.01; *VLT* .20***; *HP* .20***; *JP* .01; *AB* .23***. Sociala frågor: *Samtliga formatbytta tidningar* .05; *DN* -.04; *Svd* .08; *Smp* .02; *VLT* .03; *HP* .03; *JP* .06; *AB* .22*. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytta tidningar* .10**; *DN* -.09; *Svd* .02; *Smp* .14*; *VLT* .13**; *HP* .21***; *JP* .17**; *AB* -.01.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell vi. Bilders andel av artiklarna, efter ämnesområde 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta DN SvD SMP VLT HP tidningar						JP	AB
Politik, ekonomi								
1990	8	7	4	11	7	9	8	20
2000	7	4	4	10	7	10	8	24
2010	14	15	16	17	9	11	13	25
Differens	6	8	12	6	2	2	5	5
Olyckor, brott								
1990	5	5	3	6	4	6	6	15
2000	5	4	4	4	3	10	3	22
2010	11	14	15	12	8	8	5	27
Differens	6	9	12	6	4	2	-1	12
Sociala frågor								
1990	11	7	5	14	12	15	16	19
2000	14	9	10	14	17	21	11	25
2010	12	11	9	12	8	19	10	25
Differens	1	4	4	-2	-4	4	-6	6
Underhållning, livsstil								
1990	18	21	10	19	11	24	25	35
2000	21	11	13	21	28	31	21	30
2010	27	21	19	29	30	31	26	33
Differens	9	0	9	10	19	7	1	-2

Kommentar: För antal artiklar, se tabell 3. Differensen avser förändringen mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytta tidningar* .12***; *DN* .18***; *SvD* .25***; *Smp* .12*; *VLT* .05; *HP* .04; *JP* .11*; *AB* .09. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytta tidningar* .15***; *DN* .18***; *SvD* .25**; *Smp* .13*; *VLT* .10*; *HP* .05; *JP* -.01; *AB* .21*. Sociala frågor: *Samtliga formatbytta tidningar* .02; *DN* .09; *SvD* .08; *Smp* -.05; *VLT* -.04; *HP* .07; *JP* -.12; *AB* .10. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytta tidningar* .15***; *DN* -.03; *SvD* .14; *Smp* .16**; *VLT* .34***; *HP* .11; *JP* .01; *AB* -.03.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell vii. Andel artiklar med andra illustrationer, efter ämnesfördelning 1990-2010 (procent; Pearsons R)

	Samtliga formatbytt DN Svd SMP VLT HP	JP	AB
Politik, ekonomi			
1990	3 6 5 1 3 1	3	18
2000	5 7 5 5 4 2	3	24
2010	9 15 14 4 15 2	10	21
Differens	6 9 9 3 12 1	7	3
Olyckor, brott			
1990	1 2 2 1 0 4	1	14
2000	3 5 3 2 1 2	0	16
2010	6 7 7 4 9 4	6	27
Differens	5 5 5 3 9 0	5	13
Sociala frågor			
1990	0 0 0 0 0 0	0	9
2000	3 6 2 3 4 0	4	12
2010	9 14 13 3 14 4	10	6
Differens	9 14 13 3 14 4	10	-3
Underhållning, livsstil			
1990	2 6 10 1 0 2	1	10
2000	4 5 4 4 2 5	4	15
2010	4 8 3 2 7 2	6	13
Differens	2 2 -7 1 7 0	5	3

Kommentar: För antal artiklar, se tabell i. Differensen avser förändringen mellan 1990 och 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): Politik, ekonomi: *Samtliga formatbytt tidningar* .10***; *DN* .11*; *Svd* .11*; *Smp* .10*; *VLT* .17**; *HP* .03; *JP* .13*; *AB* .04. Olyckor, brott: *Samtliga formatbytt tidningar* .10***; *DN* .09; *Svd* .11*; *Smp* .10; *VLT* .19***; *HP* .00; *JP* .13*; *AB* .13*. Sociala frågor: *Samtliga formatbytt tidningar* .19***; *DN* .23**; *Svd* .23*; *Smp* .10; *VLT* .24**; *HP* .15**; *JP* .18*; *AB* -.03. Underhållning, livsstil: *Samtliga formatbytt tidningar* .04; *DN* .03; *Svd* -.12; *Smp* .05; *VLT* .18*; *HP* .01; *JP* .13*; *AB* .03.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

Tabell viii. Huvudsaklig fokus i rapporteringen om politik och samhällsfrågor, 1990-2010 (procent)

	Samtliga formatbytta tidningar	DN	SvD	SmP	VLT	HP	JP	AB
Person								
1990	1	1	1	2	1	0	1	7
2000	2	1	2	1	3	1	2	6
2010	2	2	0	4	3	1	3	10
Differens	1	1	-1	3	2	1	2	3
Sakfråga								
1990	46	39	62	49	41	42	52	36
2000	34	44	33	37	36	22	45	46
2010	34	38	46	25	31	33	30	14
Differens	-12	-1	-16	-24	-10	-9	-22	-22
Händelse								
1990	53	60	37	49	57	58	47	58
2000	64	56	64	61	61	76	53	47
2010	64	60	55	71	66	67	66	76
Differens	11	0	18	22	9	9	19	18

Kommentar: Antal artiklar per tidning och år (1990-2010): *DN* 205, 144, 94; *SvD* 144, 129, 66; *SmP* 196, 150, 99; *VLT* 162, 106, 62; *HP* 191, 144, 104; *JP* 149, 122, 92; *AB* 62, 63, 29. Differensen avser förändringen mellan år 1990 och år 2010. Sambanden är följande (Pearsons R): *Samtliga formatbytta tidningar* .09***; *DN*-.02; *SvD* .17**; *SmP* .15**; *VLT* .05; *HP* .09; *JP* .12**; *AB* .05.

* $p=0.05$ ** $p=0.01$ *** $p=0.00$

KODBOK

Every fifth day in March is analysed starting with March 1st. This gives seven individual weekdays that jointly correspond to a full news week. The dates are: March 1st, 6th, 11th, 16th, 21st, 26th, and 31st. Each newspaper will be examined during the year of 1990, 2000 and 2010. If time allows, the number of newspaper titles will be increased.

Coding units – individual articles**1. ID** (headline)**2. Newspaper**

1. Aftonbladet
2. Jönköpings-Posten
3. Dagens Nyheter
4. Svenska Dagbladet
5. Smålandsposten
6. VLT
7. Hallandsposten

3. Date (yy-mm-dd)**4. Weekday**

1. Monday
2. Tuesday
3. Wednesday
4. Thursday
5. Friday
6. Saturday
7. Sunday

5. Format

1. Full-size/broadsheet (approx. 38,5 x 56 cm)
2. Berliner (approx. 31,5 x 47-49 cm)
3. Tabloid (approx. 28 x 38,5 cm)

6. Page (number)**7. Geographical level** (excluded sections: sports, culture, family, entertainment, opinions)

1. Local news
2. Regional news
3. National news

4. International news
5. NA (news not attached to a certain geographical place, for example, description of breed of dogs or how to join Facebook)

8a. Article size (cm²)

8b. Article size

1. Paragraph (< 80 cm²)
2. Small size article (81-240 cm²)
3. Middle size article (241-490 cm²)
4. Large size article (> 490 cm²)

Form dimension

Measures whether the written word is given less space at expense of pictures and graphics due to format changes. In other words, if the audience is given less written information at expense of visual elements.

9. Size of headline (cm²)

10a. Number of pictures

10b. Main picture's size (cm²)

10c. Other pictures' sizes (cm²)

11a. Number of charts

11a. Charts' size (cm²)

12a. Number of fact boxes (for example, fact boxes, personal records, and statistics)

12b. Fact boxes' size (cm²)

13a. Number of other illustrations (for example, drawings)

13b. Other illustrations' size (cm²)

14a. Number of highlighted words/citations

14b. Highlighted words' size (cm²)

Range dimension

Measures whether soft news (sports, entertainment, human interest) is given increased space at the expense of hard news.

15. Subject

1. Economy, business, labour market
2. Politics, community planning, elections, infrastructure
3. Social issues (incl. health, education, childcare, human rights)
4. Accidents, disasters
5. Crimes, trials
6. Energy, environment
7. Trade and industry (incl. farming, fishing, tourism)
8. Science (medicine, physics, chemistry, etc)
9. Popular culture, entertainment, celebrity, media
10. Human interest (family, leisure activities, lifestyle, club activities)
11. Sports
12. War, dictatorship, war crime, armed conflict
13. Corruption
14. Military, espionage, security, police
15. Culture
16. Religion, theory of life
99. Other

16. Main actor/source

1. Expert
2. Politician
3. Official
4. Representative for organizations
5. Representative for trade and industry
6. Public servant/employee
7. Suspect, criminal
8. Celebrity, cultural worker
9. Journalist
10. Sports person
11. Private person
12. Other
99. NA

Perspective dimension

Measures whether private life is given increased space at expense of public life.

17. Main actor's representation

1. Public figure/politician in public role – politician talks about labour/company/organization

2. Public figure/politician in public role – political scandal/company scandal/organizational scandal
3. Public figure/politician in private role – scandal in private life
4. Public figure/politician in private role – family (no scandal)
5. Celebrity/sportsman/journalist, etc, in professional role – about professional work
6. Celebrity/sportsman/journalist in private role – scandal in private life
7. Celebrity/sportsman/journalist in private role – private life (no scandal)
8. Private person in public role – employee, criminal
9. Private person as private actor – family/victim
10. No representation
99. NA

18. Main actor's sex

1. Male
2. Female
3. NA

19. Focus A (*indicates if focus on individuals has increased over time*)

1. Issue
2. Person/personality
3. Occurrence

20. Focus B (*indicates if focus on individuals overshadows focus on issues/ occurrences*)

1. Story is about issue and focuses on issue
2. Story is about issue but focuses on individual/s (political decision, but focus on politician or citizen)
3. Story is only about individual
4. Story is about occurrence and focuses on occurrence
5. Story is about occurrence but focuses on individual/s
6. Other/NA

21. Issue

1. Negative/problem
2. Positive
3. Both negative and positive
4. Neutral

22. Professionalism

1. Impartial/objective
2. Non-objective - newspaper/journalist expresses opinion

RAPPORTER FRÅN DEMICOM

Följande rapporter finns utgivna av Demicom. Rapporterna kan laddas ner från hemsidan: www.miun.se/demicom. Tryckta rapporter beställs från Mittuniversitetet, Grafisk service: grafiskservice@miun.se, tel: 060-14 86 00.

1. Johansson, C. & Nord, L. (2011). Konsten att kommunicera oro utan att oro. Svenska myndigheter under finanskrisen 2008. Demicom nr 1. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-80-7
2. Shehata, A. (2012). Finanskrisen och förtroendet. Demicom nr 2. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-83-8
3. Grusell, M. (2012). Unga om reklam. Demicom nr 3. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-82-1
4. Johansson, C., Miller, V. D., & Hamrin, S. (2011). Communicative Leadership. Theories, Concepts, and Central Communication Behaviors. Demicom nr 4. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-81-4
5. Lundgren, L., Strandh, K., & Johansson, C. (2012). De sociala intranätens praxis. Användning, nytta och framgångsfaktorer. Demicom nr 5. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-84-5
6. Jendel, L. & Nord, L. (2012). Från dörrknackning till gröna pajasnäsor – en studie av riksdagspartiernas särskilda medel inför valet 2010. Demicom nr 6. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-85-2
7. Lundgren, L. Strandh, K. & Johansson, C. (2012). The practices of the social intranets. Usage, benefits and success factors. Demicom nr 7. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-86-9
8. Westlund, O. (2012). Från gammalt till nytt. Om tidningsledarskap och nyhetsanvändning. Demicom nr 8. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-87-6
9. Färm, K-A., Jendel, L. & Nord, L. (2012). Bilden av finanskrisen. En studie av svenska mediers nyhetsrapportering hösten 2008. Demicom nr 9. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-54-4

10. Olsson, J. & Johansson, C. (2013). Kommunikationens värde i offentlig verksamhet. En nulägesanalys av Trafikverket. Demicom nr 10. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-88-3
11. Nord, L. & Shehata, A. (2013). Finanskrisen, förväntningarna och förtroendet. Demicom nr 11. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-89-0
12. Lozanovski, J & Wadbring, I. (2013) Unga nyheter. Unga reflekterar kring nyheter och nyhetsvanor. Demicom nr 12. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-90-2
13. Andersson, Ulrika (2013) Från fullformat till tabloid. Om formatets betydelse för nyhetsjournalistiken. Demicom. nr 13. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-91-9

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

DEMiCOM

